

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 „	Szerkeszti: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, VI, Andrassy-út 9.
--	---	--

Tartalom. Lehet-e kir. közjegyző részvénytársaságnak igazgatósági vagy felügyelő-bizottsági tagja? — Ugyanazon kérdéshez. — Az ingatlanok értébecslésének és illetékezésének új szabályozása. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

Lehet-e kir. közjegyző részvénytársaságnak igazgatósági vagy felügyelő-bizottsági tagja?

(Válasz Plausicsh Mátyás kir. közjegyző ur cikkére.)

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Befejezés.)

Azt hiszem, csak elutasíthatlan kötelességet teljesítettem, amidőn a mult füzetben a címbebeli kérdés dolgában még mindig kétkedőknek megnyugtatóására — bármennyire is visszaéltem volna már türelmükkel — jogtörténelmi jelentőséggel bíró adatokkal is szolgáltam. Ha pedig ez ügyben szándékom ellenére még egyszer tollat kellett ragadnom, akkor mégis csak nem mulaszthatom el barátomnak az általam felvetett, époly nagyfontosságú első kérdés keretébe tartozó czáfolatára is válaszolni, nehogy bárki azt következtethesse, hogy barátomnak ebbeli ellenvéleménye előtt meghajoltam.

Nevezett kartársamnak a kereskedelmi törvény 188. és 196. szakaszaiból levont „függőség“ és az „érdekeltség“ dolgában kifejezett aggályaira már az előző füzetben röviden reflektáltam.

E részben mindenekelőtt még az „érdekeltség“ tekintetében kívánom a „vezérigazgató“ és az „igazgatóság tagja“ közti különbség kidomborítása végett a következő kérdést felvetni. Ugy-e bár, a vezérigazgató a társasághoz valóságos *szolgálati viszonyban* áll; amidőn tehát most a közjegyzői törvény e *szolgálati viszonyban* a 49. § szerint kizáró okot nem lát (helyesen-e, vagy nem, erről emitt ne szóljunk), akkor azután kérdem, vajjon mégis miért vonta le az ügködési tilalmat különösen a vezérigazgatói állásból? Mégis csak kellett tehát, hogy erre a törvényhozónak — a figyelmen kívül hagyott *szolgálati viszonyra* nem reflektálva — *egyéb okai legyenek!* Nohát vannak is, és pedig kétfélék. Először is a vezérigazgató magának a részvénytársaságnak, sőt különösen igazgatóságának, mint gazdájának egyszerű jobbfajtájú *szolgája*, akitől kenyere, existenciája függ, s akinek fegyelmi hatalma alatt áll. Nagyon természetes tehát, hogy az *ilyen derogáló állásnak vállalását a közjegyzői hivatás decoruma tiltja.*

A másik kizáró ok tisztán gyakorlati jelentőségű. És ez — amint azt már a 4. számú füzet 102. lapján röviden kifejtettem — abban keresendő, hogy amidőn a vezérigazgató egész nap az igazgatóság üzleti helyiségéhez kötve, minden munkaerejét és idejét tisztviselői állásából folyó teendők végzésére kénytelen fordítani, ez természetesen a közjegyzőnek tulajdonképeni hivatását is lehetetlenné tenné, vagy pedig a közönség nagy hátrányára megszorítaná.*

Aztán állapítsuk csak meg még egyszer, mi tulajdonképen ez az „érdekeltség“?

Most pedig újból a t. olvasó szives elnézését kell kérnem, ha fejtegetéseimnek már eddigi untató és fárasztó hosszadalmaságát tetézem, amidőn az „érdekeltség“ kérdését, mely tulajdonképen tengelyét képezi az incompatibilitás körüli fejtegetéseknek, ismét és új szempontokból megvilágítva, tárgyalom annak kiegészítéseül, amit e kérdésben már mondtam. E részben nem bennem van a hiba, mert kedves kartársaimnak némelyike, amidőn be sem várva az egyik-másik felvetett fontos kérdésbeli fejtegetéseimnek befejezését, közbe-közbevágvá czáfólolag cikkeznek, —

* A minister azon budapesti esetben, amelyben a már közölt nagyfontosságú 1908. évi 10413. számú rendeletét kiadta, épen csak arra a kérdésre fektetett súlyt, vajjon az illető közjegyző által elfoglalt „igazgatói“ állások annyi időt vonnak-e el tulajdonképeni közjegyzői hivatásától, hogy ennek kötelelességszerűen megfelelni nem képes.

arra kénytelenitennem, hogy amidőn erre reflektálnom kell, — ismétlésekbe bocsátkozzam.

Tehát vajjon mi tulajdonképen ez az „érdekeltség“, mint kizáró ok?

Mindig csak oly fogalom az, melyet a gyakorlati élet kimeríthetetlen eshetőségeire specializálni és §§-okba szorítani nem lehet. Ép azért kénytelen is volt a törvényhozó, részben fictióhoz folyamodva, bizonyos személyes viszonyokban „érdekeltséget“ supponálni, akár „*érdekeltnek*“ érezné magát a közjegyző az illető személyes viszonyban (sógorság, rokonság, örökbefogadás esetei), „*akár nem.*“ És ezeket a *személyes* viszonyokat a törvény a 49. § b) és c) pontjában tüzetesen meg is állapítja, és pedig feltétlen és *absolut* hatálylallyal; és ezért is nevezzük az ebbeli kizáró okokat *személyeseknek.* Rögzítsük pedig meg most mindenekelőtt, hogy ezen személyes kizáró okok közt a törvény **azt a személyes viszonyt** (a külföldi törvények legnagyobb részének példájára) **fel nem említi, amelyben a közjegyző valamely részvénytársasághoz, mint jogi személyhez áll,** sőt társaságról egyáltalán nem is szól, legyen az akár kereskedelmi, akár más — esetleg idealis, vagy emberbaráti — czélnak szolgáló társaság.

Ami azonban a többi kizáró okokat illeti, amelyeket a törvény az a) és d) pontokban jelöl meg, ezek már nem a közjegyzőnek *valamely személyhez, akár fizikai, akár jogi személyhez való viszonyát,* hanem a közjegyzőnek az illető concret ügghöz való viszonyát illetik. Ezek az úgynevezett tárgyi kizáró okok tehát nem absolut, hanem relativ jelentőségűek.

Ez pedig az egyedüli vezérfonal, amelyet a törvény a közjegyzőnek e tárgyi kizáró okok kérdésében kezébe ad, úgy hogy elsősorban magára a közjegyzőre bízva, hogy az illető concret esetre való vonatkozással megállapítsa: vajjon azon concret esetben észlel-e oly „érdekeltséget“, amely őt hivatalos hivatásának teljesítésében oly mértékben teszi elfogulttá, hogy ügködésének pártatlanságát és correctségét kizártnak, vagy legalább lényegesen megszorítotttnak találja-e, vagy nem?

Az ebbeli incompatibilitás kérdésébe pedig nagyon is bejátszik a közjegyző egyéni felfogása és érzése. Az egyik magát az illető ügyben nem tartja érdekeltnek, a másik megint igen. Hisz az érdekelttség is csak oly lelki hangulat, oly ösztönszerű érzelem,

amelyről az illető sokszor tulajdonképen nem is képes magának számot adni, úgyhogy ezen érzelem intensitásától is függ annak megállapítása, vajon a közjegyző tartózkodásában mennyire menjen! No hát itt azután észleltük is pro és contra cikkezésünkben a különféle nézeteknek valóságos szellemi kaleidoskopját, itt-ott némi humoros színezéssel!

A legradikálisabb kartárs egyenesen positiv törvényünkből magyarázza le azt a drákói tilalmat, melynélfogva absolute ki legyen zárva, hogy közjegyző valamely részvénytársaság igazgatóságának, felügyelő-bizottságának, sőt még választmányának tagjai sorába is beléphessen. Hát persze ez volna a legdrastikusabb és egyúttal a legegyszerűbb és legkényelmesebb megoldása a kérdésnek, mely minden további fejtöréstől megszabadít.

De hát akkor vajon miért nem mondja ki ezt maga a törvény?

Hát ezzel bizony veterán kollégám és barátom Plausich Mátyásra célzok. Úgy hiszem azonban, hogyha rendelkezésre állottak volna azon megdönthetlen adatok, amelyekre egyebek közt én is alapítottam ellenkező meggyőződésemet, akkor bizonyosan ő is megismerte volna, hogy nem lesz czélszerű a kamarai levéltárból ismét napfényre hozni azt a bizonyos, teljesen elrozsdásodott fegyvert, értem az általa idézett 1894. évi 3249. számú igazságügy-ministeri rendeletet,* amelyhez hasonlót, persze csak mint történeti érdekességet, én is idéztem, t. i. az 1899. évi 6336. számút.

* Tudományos discussióról lévén szó, talán nem fog barátom duzzogni, ha kijelentem, hogy az ő helyében nem kértem volna ki annak idejében az igazságügy-minister elhatározását az általa felvetett kérdés dolgában. Egészen más volna az eset, ha a törvény a tilalmat expressis verbis kimondaná, mely esetben maga a kamara is megtalálta volna módját annak, hogy a törvény ellen vétő közjegyzőt észre térítse. Csakhogy még a legrosszabb esetben is, ha t. i. aggályai alaposak volnának, csakis *törvénymagyarázat* útján lehet a kérdést eldönteni. Az igazságügy-ministert azonban megilleti ugyan a közjegyzői kar tekintetében a *főfelügyeleti jog*, de a törvénymagyarázati jog, a parlamenten kívül, kizárólag csak a bíróságot illeti. No már most mily kényes helyzetbe juthatott volna az igazságügy-minister (erre csak példaképen utalok), ha az illető közjegyző az általa legjobb meggyőződése szerint vállalt igazgatói állást a minister utasításának daczára, le nem teszi. Akkor a minister nem tehetett volna egyebet, mint a közjegyző ellen a fegyelmi eljárást megindítani, mely esetben természetesen az illetékes bíróság, és pedig a legutolsó instantiában maga a Curia döntött volna és pedig szerintem kétségkívül az igazságügy-ministernek későbbi saját ellenkező rendelete értelmében!

Annál kevésbbé tette volna ezt bizonyosan akkor, ha cikkem befejezését türelmesen bevárva, megismerte volna az általam szóról-szóra idézett 1874. évi képviselőházi tárgyalást, főleg Pauler Tivadar akkori igazságügy-ministernek félremagyarázhatatlan szavait; (e részben pedig figyeljünk különösen arra is, hogy amidőn a minister nemcsak a mostani kereskedelmi törvény terminológiája szerinti „igazgatóságról“ szólott, mely megnevezés részvénytársaságoknál itt-ott már akkoriban is divott, hanem ezenkívül szólott az akkor érvényben volt, a kereskedőkről szóló 1840. évi XVI. törvényczikk 58. szakaszában megnevezett, az akkori terminologia szerinti „választmányról“ is, minden kétségen kívül csakis azon közeget érthette, amelyet a ma érvényben lévő törvény: „igazgatóságnak“ nevez).

Bizonyosan nem így járt volna el barátom akkor sem, ha tudomása lett volna a lomtárba való fenti két ministeri rendelettel homlokegyenest ellentétben lévő legújabb 1908. évi 10.413 igazságügy-ministeri rendeletről is — nem is szólva az általam és a velem e részben egyetértésben lévő túlnyomó számú kollegák által felhozott érdembeli érvekről, a Curiának dr. Markó Sándor által közölt ítéletéről — és a külföldi törvényeknek rendelkezéseiről, melyek szintén a mi felfogásunkat teljesen fedezik.*

De vajon még ha az előrebocsátott számtalan érvek ellenére is megvalósulhatna P. M. barátom álláspontja, akkor vajon reá nézve is minden tekintetben megnyugtató helyzet állana-e be? Hát vajjon ha a közjegyzőt, mint igazgatósági tagot, a részvénytársasághoz való viszonya már egymaga is bármily concret ügyben elfogulttá és ügyködésre erkölcsileg képtelenné tenné, vajon hasonló helyzetbe nem kerülhet-e a közjegyző valamely ügyködésének alkal-

* Érdemesnek tartom közölni, hogy épen most foglalkozik az osztrák kormány az ottani közjegyzői törvénynek teljes reformjával. Nagyon érdekes újításokat találunk abban. De ezekről más alkalommal. Bennünket azonban emitt különösen érdekel, hogy a törvényjavaslatban absolute semmit sem találunk, ami az incompatibilitás kérdésében bármily, a mai osztrák törvény-nyel szemben megszorító, vagy tiltó intézkedést tartalmazna. Érdekes különösen, hogy a javaslatban az abbeli rendelkezés is foglaltatik, mely szerint ha a közjegyzőhöz, aki valamely részvénytársaság igazgatósági vagy felügyelő-bizottsági tagja, rogatio intéztetik, azt teljesítheti, de köteles a féllel közölni, hogy az illető részvénytársaságnak igazgatósági tagja, mely közlés megtörténte az okiratban fel is említendő. No hát ez a rendelkezés a contrario mégis csak határozottan az én és társaim állásfoglalása mellett szól.

mából: holnap egyik *intimebb barátjával* való barátságánál, holnapután *jótevőjével* szemben: hálaérzeténél fogva, azután megint egyik *kedvencével*, vagy esetleg oly egyénnel szemben, kitől talán családja egyik-másik tagjának existenciája függ (előjárója) stb. Ott vannak azután az élet különféle alakulásaiból keletkező egyéb anyagi és szellemi érdek-, vagy akár csak érzelmi conflictusok, melyek tágabb értelemben mind „érdekeltséget“ idézhetnek fel!

Hisz ha az ebbeli aggályokat túlhatjuk, akkor a közjegyzőnek tulajdonképpen nem is szabadna bármily nemescélú egyesület tagjának sem lennie, akár politikai és vallási, akár tudományos és művészi érdekeket képviselnének azok. Nem szabadna ily cél érdekében semmiféle funkciót vállalnia, mert hisz ez őt az ugyanazon közös cél érdekében működő egyik-másik tagtárssal, de magával az egész társasággal oly lelki solidaritásba hozza, amely mégis csak a legélénkebb „érdekeltséget“ involválná. Pedig csak figyeljünk arra, *hogy az ilyen ideális érdekek néha sokkal hatalmasabbak az anyagi érdeknél.*

Bizony kár ezt az „érdekeltséget“ annyira feszegetni. Lehetetlenség is kibontakoznunk a szellemi labirintusból, ha nem követeljük, hogy a közjegyző magát a köz- és társaséletből excommunicálja, lemondván úgy a gazdasági, mint a politikai és bármily más, különösen ideális célok társulati támogatásáról! Pedig ellenkezőleg, a közjegyző épen ideális hivatásánál fogva kötelességszerűen és elutasíthatlanul hivatva van a társaságban, ha kell, vezető szerepben, az egyéniségében rejlő szellemi kincseket a köznek — természetesen hivatása érdekeinek szigorú megóvása mellett — rendelkezésére bocsátani. Ez öregbiti az iránta való bizalmat is; már pedig oly kincs ez a bizalom a jogélet közegének kezében is, amelylyel még saját tulajdonképeni hivatását is idealizálhatja. Ne képzelje pedig senki, hogyha az ilyen kitüntetésszámba menő állással bizonyos anyagi előnyök is járnak — ezek az ideális szempontnak derogálnak. Nem is oly nagy dolog, ha e részben családjára is gondol a közjegyző — csak vezérelje mindig esküje, kötelességtudása és önérzete, visszautasítva minden oly kísértést, amely őt hivatalos eljárásában a törvény szabályainak legszigorúbb alkalmazásában megzavarhatná.

No de hát, úgy amint a gyáva nem való katonának, a lágy-szívű nem sebésznek, aki irtózik ragályos betegségtől, betegápolónak vagy gyóntatónak — no hát — ha úgy tetszik — nem bánom, excom-

municálja magát az a kir. közjegyző saját gusztusa szerint a társadalomból, de ne hirdessen tarthatatlan tanokat, hogy a bizalommal hozzá forduló saját kartársait megzavarja, hogy — amire már utaltam — antagonistáink kezébe karunk ellen fegyvert adjon és az eddig legalább kedvező judicaturát hátrányosan befolyásolja.

Azon néhány kartársamat pedig, akik a közjegyzői incompatibilitást, persze radikális felfogásuknak megfelelően, a közjegyzői ügyködésnek minden nemére, tehát például nemcsak a törvény 104. szakasza, és az ismert curiai határozat ellenére: váltóóvásokra, hanem még egyszerű másolatok hitelesítésére is kívánják kiterjeszteni, csak arra akarom figyelmeztetni, hogy erre példát sehol sem találnak. Az ismert közjegyzői törvények t. i. a mi 49. szakaszunk szerinti incompatibilitást **kizárólag csak közjegyzői okiratokra szorítják**, és pedig csak a közjegyzői okirati erő különbeni elvesztésének, de nem az ügylet érvénytelenségének terhe alatt; még az új osztrák közjegyzői törvényjavaslat is! Azt hiszem, ezen ultraradicalismus, amelyben ugyan van következetesség, következményeiben már egymaga is elég világosan beszél állásfoglalásom mellett, mert amaz annyit jelent, mint: öntsük ki a fürdővízzel együtt a gyermeket is!

* * *

És most szabadjon néhány sort szánnom barátom, Plausich Mátyásnak még különösen a **helyettesek** nyelvjogosultságának kérdésében elfoglalt álláspontja helytelenségének igazolására.

Kartársam szerint *a helyettes, ha rendelkeznék is idegen nyelven való ügyködési jogosultsággal, ezt oly esetben nem érvényesítheti, ha a helyettesítendő közjegyző maga ezt az idegen nyelvet nem bírja.* Barátom e tanát azon általános jogi elvre alapítja, hogy „senki másra több jogot nem ruházhat, mint amennyit maga bír.“ Nem értem, vajon miként hivatkozhatott barátom ezen minden jogász által dogma gyanánt elfogadott jogelvre?

Hisz még ha a közjegyző egyáltalán jogosítva is volna az ügyködési jogot — a stallumot — átruházni helyettesére, még ezen esetre is tudnia kell barátomnak, *hogy az idegen nyelven való ügyködési jogosultság nem jár magavál a stallummal*, mert annak külön adományozását a törvény az igazságügyi kormánynak tartotta fenn.

De érdemes még azon kérdéssel is különösen foglalkozni, vajjon egyáltalán célszerű volna-e minden körülmények közt az idézett ministeri rendeletnek álláspontját fenntartani?

Hát bizony jobb lett volna, ha barátom e ministeri rendeletre sem hivatkozik. Olyan 1870. év óta a budapesti közjegyzői kamarához is elég nagy számban intéztetett. Kaptafaszerű munka az. Különben azt hiszem, hogy nem is szabad ebből a barátom által felállított merev tilalmat szentírás gyanánt levonni. Tiltaná ezt a gyakorlati élet, amit csak egy-két példával kívánok megvilágítani.

Tegyük fel pl., hogy egy német ügyködési jogosultsággal rendelkező helyettes hosszabb időn keresztül oly közjegyzőt helyettesített, aki szintén német nyelvjogosítvánnyal bírt. Ez most meghal vagy visszalép és helyébe oly közjegyző neveztetik ki, akinek nincs német nyelvjogosultsága, a helyettes pedig állásában megmarad; vajjon most nem vezetne-e barátom állásfoglalása anomáliára, ha, amidőn bár a stallum a helyettes kezében volna, a német ajkú közönséggel és a német külfölddel szemben német ügyködését mégis egyszerre megtagadná, bár talán még az előző napon *ugyanazon irodában ugyanazon fél* ügyében még németül ügyködött? Mennyi sérelmet idézne elő ez a józan ész szerint absurd eljárás! És hol volna itt a logika? Ami pedig nem logikus, az helytelen!

Hasonló helyzet keletkezne oly esetben is, amidőn a német jogosultsággal bíró helyettes *hivatalból* rendeltetik ki, mely esetben talán még kartársam is át fogja látni, hogy fonákság volna az ily helyettesnek is megtiltani az idegen nyelven való ügyködést. Pedig a *hivatalból* való kirendelés nemcsak a közjegyzőnek *halála, lemondása, felfüggesztése*, hanem még *betegsége és távollétének* esetében is történhetik. (22. §.)

Vagy — hogy egy feltűnőbb példára utaljak — a közjegyzőt *egy kartársa* helyettesíti. Vajjon ez se legyen jogosítva a már rég kezében levő nyelvjogosítványa alapján a helyettesített kartársa által nem értett idegen nyelven ügyködni?

Ily szempont alá esik azon helyettesnek helyzete is, aki már előzőleg nyerte volt idegen nyelvjogosultságát, még mielőtt a nyelvet nem értő közjegyző irodájába lépett, stb.

Ugy hiszem azonban, hogy Kartárs urat a közjegyzőnek a helyettes eljárásáért való *felelőssége* nyugtalanítja.

Igaz, hogy a közjegyző az ő helyettesének eljárását nem ellenőrizheti, ha azt a nyelvet nem érti, amelyben emez ügyködik. De vajon ellenőrizheti-e általában helyettesét, ha közvetlenül nem lehet tanuja működésének, különösen *betegsége vagy távolléte esetében* és mégis *minden tekintetben* felelősséget vállal érte? A felelősségnek vállalása kizárólag csak a bizalomnak kifolyása, akár fenforog az ellenőrzés lehetősége, akár nem. De ha a közjegyzőnek a helyettes idegen nyelven való működése ellen különös egyéni scrupulusai vannak, akkor csakis tőle függ a helyettes kirendelésének bejelentését egyenesen attól függővé tenni, hogy ez az idegen nyelven való ügyködéstől tartózkodjék. Én csak feltétlenül *kizártnak nem szeretném tekinteni azt, hogy az igazságügyi kormány még azon esetre is megtagadhassa a helyettesnek idegen nyelven való ügyködésének jogosultságát, ha azt úgy a helyettes, mint maga a közjegyző is teljes egyetértéssel kéri.*

De tovább megyek, kérdem ugyanis különösen, vajjon mennyire terjedhet tulajdonképen az igazságügyminister ingerentiája a nyelvjogosultság kérdésében?

Különösen szabad-e a ministernek még akkor is megtagadni az idegen nyelven való ügyködés jogosultságát, ha ezt úgy a közjegyző, mint a helyettes is kéri? *Nem!* Ezt hazánk viszonyai közt a józan törvényhozási politika is tiltaná. Magyarország: annyiféle nemzetiségnek mintegy konglomeratuma, sajnos, polyglott ország!

Ha már most e sajtóságos helyzetünkben fontos *politikai* tekintetek tették szükségessé a nemzetiségi jogról szóló 1868:XLIV. t.-cz.-nek megalkotását, akkor még indokoltabb, sőt az igazságügy szempontjából egyenesen elutasíthatatlan a törvényhozás hasonló gondoskodása a *jogi életben*, különösen gondoskodása az iránt, hogy hazánkban *bármily ajkú állampolgára* ott, hol magánjogi érdekeiről van szó, ezeket lehetőleg az általa is értett nyelven érvényesíthesse, ellenőrizhesse és védhesse. Ha én halálom esetére intézkedem, bármennyire is bíznám a közjegyzőben, mégis közvetlenül és személyesen akarok arról meggyőződni: vajjon nyugodtan írhatom-e alá az okiratot, amely csak halálom után érvényesülhet. Sokszor egyetlenegy szótól függ az értelem. Elvégre is a magyar állam nemzeti érdekeinek érvényesítése a politikának, de nem a jogszolgáltatásnak keretébe tartozik.

Csak egyetlenegy gyakorlati szempontot képzelhetek állásfoglalásom ellen és ez abban áll: hogy a helyettesítés megszün-

tével az idegen nyelven szerkesztett okiratoknak *utólagos kiadványozása a nyelvet nem értő közjegyzőnek nehézségeket okozhat*. De vajon nem forognak-e fenn ugyanazon nehézségek oly esetben, amidőn a közjegyző oly elődjének irattárát veszi át, aki az általa nem értett nyelven ügyködött? Csakhogy ez is oly alárendelt hátrány, amelylyel törvényhozásunk egyáltalán nem is tartotta szükségesnek foglalkozni — és mely hátrány kérdését is azon apostrofálással vélen elintézhetni: *„hogya a kir. közjegyző nem érti azt a nyelvet, amelyet még a nemzetiségi törvény értelmében is mellőzhetlenül értenie kellene, akkor ne pályázzék olyan helyre, amelyen az az illető nyelv divik.*

* * *

Végeztem, bár nagy volna a kísértés arra, hogy a kartársaim által felvetett egyéb érdekes kérdésekre is még reflektáljak.

Fentartom pedig azt a véleményemet, mely szerint *„a közjegyzőnek azon viszonya, amelyben valamely részvénytársasághoz, mint annak igazgatósági vagy felügyelő-bizottsági tagja áll, a részvénytársaság ügyeiben való közreműködésének kizáró okát egymaga (különösen hangoztatom: egymaga) még nem képezi.*“

Amivel természetesen én is megállapítani kívántam azt: hogyha ezen „viszonyhoz még egy mozzanat járul (így például valamely concret ügyben vitt megbizotti szerep), hogy ez a közjegyző részéről bizonyos óvatosságot tesz szükségessé. És amidőn első cikkemben ezen óvatosságot hangoztattam, abból még nem következtetheti P. barátom a thesisben kifejezett álláspontomnak helytelenségét. Mert hisz elég alaposan kifejtettem a mult évi 9. számú füzet 312—316. lapjain a törvénynek a megbizotti szerepet illető szövegezésének pongyolaságát, igazolva, hogy a törvényhozónak célzata nem is lehetett e megbizotti szerepben „kizáró okot“ megállapítani, amit különösen, a szöveg történetére utalva, a folyó évi első számú füzet 2—5. lapjain olvasható fejtegetéseimmel is megvilágítottam.

Fenntartom továbbá azt a véleményemet is: hogy a *„közjegyző helyettese azon részvénytársaságnak bármily ügyében szabadon működhetik, amelynek a helyettesített közjegyző igazgatósági, vagy felügyelő-bizottsági tagja!*“

Kijelentem, hogy további polemiára reflektálni nem fogok, hacsak személyemben nem provokáltatom, mit csakis azért hangoztatok, nehogy hallgatásomból bárki azt következtesse, hogy kifejtett conclusioimból bármit feladtam! Csak — a dolog természete által is indokolt — abbeli óhajomnak adok még kifejezést, hogy amint azt a tudományos eszmecserének komolysága megérdemli, sőt meg is követeli: érveket érvekkel, nem pedig — egyéni gusztus szerint — pusztá állításokkal czáfoljunk.

Ugyanazon kérdéshez.

Ha valamely tételes törvény hozatala alkalmával fennállott jogviszony, e tételes törvény egyik rendelkezésének tárgyát képezi, és utóbb ez a jogviszony egy később hozott más törvény által megváltozik, akkor az előbbi törvénynek alkalmazásánál a megváltozott jogviszonyra tekintettel kell lenni; ami helyesen vagy egy újabb törvényhozási aktus, vagy pedig bírósági döntvény illetve törvénykezési gyakorlat által történhetik.

Az a kérdés tehát, lehet-e királyi közjegyző, a közjegyzői törvény után hozott kereskedelmi törvényben körülírt felelősséggel terhelt részvénytársasági igazgatósági tag, daczára annak, hogy ez az egész vagyont lekötő jogviszony a közjegyzői törvény előtt nem létezett, nem dönthető el sem ellentétes ministeri határozatokkal, sem pedig a kérdés irodalmi tárgyalása által, mely csak hozzájárulhat a kérdés tisztázásához, de absolut értékkel nem bírhat.

A budapesti közjegyzői kamara igen tisztelt elnöke, annak az igazolására, hogy a törvényhozó akarata szerint a közjegyzői állással a R. T. igazgatósági vagy felügyelő bizottsági tagsági állás összeférhető, közli az országgyűlés 1874. évi április 22-én tartott ülésének Naplókivonatát.

Eltekintve attól, hogy akkor még a mai R. T. igazgatóságok, vagyis ez a jogviszony nem is létezett, s így az akkori országgyűlésen mondottak erre nem is vonatkozhattak, a Naplókivonatok csak azt igazolják, hogy egy ellenzéki képviselő azt indítványozta, hogy közjegyző ne lehessen bármely nyereségre alapított részvénytársulat kormányzó tanácsának, választmányának a tagja;

tehát az ellenzék még azt is kívánta, hogy az akkori, semmi különös vagyoni felelősséggel nem járó választmányi tagság is a közjegyzői állással összeférhetlen legyen.

Ezzel szemben a kormánypárti képviselők és a minister azt mondják, „hogy a közjegyzői incompatibilitásnak meghatározásában a végső határokig mentünk, kizártuk őket a kereskedelmi ipartársulatok *vezetéséből, igazgatásából*, de odáig menni, hogy még választmányi tag sem lehessen s így ezen társulatoktól megvonni azon erőket, amelyek a közjegyzői intézményben vannak, nem tarjuk tanácsosnak.“

A törvényhozó akarata ezen közlemények szerint határozottan az volt, hogy a közjegyző a kereskedelmi társulatok vezetéséből, igazgatásából kizárassék, és csak az akkori választmányban foglalhasson helyet.

Így tehát, ha akkor már R. T. igazgatóságok lettek volna, melyek a kereskedelmi törvény nevesebb commentárjai szerint tényleg vezetnek és igazgatnak, azokat már akkor a közjegyzői állással összeférhetleneknek nyilvánították volna.

De még egy okra hivatkoztak a kormánypárti képviselők és Pauler igazságügyminister, amidőn az akkori kereskedelmi társulatok választmányi tagságát a közjegyzői állással összeférhetőnek kívánták tekinteni, arra t. i., hogyha az összeférhetlenséget kimondanák, „úgy esetleg nem találhatnának elegendő alkalmas egyént a közjegyzői állásra.“

No ebben ugyan alaposan tévedtek, mert egy középszerű vidéki közjegyzői állásra rendszeren legalább 30—40 alkalmas pályázó van, és a pályázók száma legkevésbé sem csökkennék, még ha a törvényhozás utólag expressis verbis az összeférhetlenséget ki is mondaná.

A budapesti kamara igen tisztelt elnöke azon állításunkkal szemben, hogy a kir. közjegyzői állással a R. T. igazgatósági állás már azért is összeférhetlen, mert az igazgatósági tag egész vagyonával felelős és a legnagyobb mérvben érdekelt, azzal érvel, hogy hisz ott van a kereskedelmi törvény 189. §-a, mely szerint az igazgatósági tag csak azon határozatokért felelős egyetemlegesen, amelyek a törvény, alapszabályok és közgyűlési határozatokba ütköznek, és ha az igazgatóság ily határozatokat hoz, akkor óvja meg magát a 191. §-nak alkalmazása által.

Ez elvben igen szép, de a praxisban illusorius, mert már a nagyobb részvénytársasági vállalatok, különösen bankoknak vagyon- és ügykezelése oly sokoldalú és bonyolult, miszerint ahhoz, hogy az igazgatósági tag mindenben teljesen beavatott legyen, nemcsak jogi, de főleg kereskedelmi szakképzettség is szükséges; de szükséges még valami, t. i. sok idő, amivel a kir. közjegyző esetleg rendelkezhetik, ha helyettest tart; de szerény nézetem szerint nem tartom helyesnek, ha a közjegyző csak azért tartana helyettest, hogy eféle üzleti és épen nem közjegyzői teendőkre elég ideje legyen, mert a kir. közjegyző utóvégre elsősorban közjegyző, s azért kapta a stallumot, hogyha egészsége megengedi, közjegyzői teendőket végezzen; — vagy pedig a kir. közjegyző mint igazgatósági tag nem ért mindenhez s kellő idő hiánya miatt nincs mindenbe beavatva, akkor bekövetkezhetik az az eset, ami egy nagy bankcsődben meg is történt, hogy előkelő társadalmi állású és szakképzett ügyvédigazgatók csakis egész vagyonuk elvesztése árán tudtak a csőd alól szabadulni, azonkívül pedig egyéb nagyon kellemetlen következményeknek is ki voltak téve.

Ha a közjegyzőnek kedve és ideje van a közéletben érvényesülni, úgy módjában áll közügyekkel foglalkozni anélkül, hogy vagyoniilag teljesen lekötve, érdekelve, és idejét illetőleg is tulságosan lefoglalva lenne.

Ne nehezteljenek a velem ellenkező véleményen lévő igen tisztelt kartársaim, hogy érdekes cikkeik jól megfontolt meggyőződésemen nem változtatnak; nézetem az, hogy a kir. közjegyzői állással a R. T. igazgatósági és felügyelő bizottsági tagsági állás összeférhetlen, sőt a közjegyzői intézményre nézve csakis előnyösnek tartanám, ha a törvényhozás ezt egész határozottsággal ki is mondaná.

Ezen nézetemet a következőkben indokolom meg:

A közjegyzői intézmények főcélja *a megelőző jogvédelem*, ezt a főcélzt a culturállamok mind elismerik; sajnos, hogy minálunk a közjegyzői okiratoknak főcélját főképp abban látták, hogy azok hatályosabb perjogi eszközt képeznek. Ma azonban hazánkban is mindinkább tért foglal az a meggyőződés, hogy a közjegyzői intézmény a megelőző jogvédelemnek legfőbb factora.

A kir. közjegyző mint birói megbizott és mint hiteles személy áll a megelőző jogvédelem szolgálatában. A közjegyző mint hite-

les és hivatalos személy csak korlátozva foglalkozhatik magánmegbízásokkal. Így tehát a közjegyzői állás lényegesen különbözik a szabad foglalkozású állásoktól, például az ügyvédi, magánorvosi és magánmérnöki állástól. A közjegyzői intézmény fejlesztésénél a közjegyzőnek hivatalos és hiteles személyi minőségére kell a főszólyt fektetni, arra, hogy a megelőző jogvédelem szempontjából az eddigieknél több, például a szülők és gyermekek közti jogügyletek is, a közjegyző kizárólagos hatáskörébe utaltassanak.

Mennél jobban domborodik ki a közjegyzőnek hivatalos és hiteles személyi minősége, annál szebb jövője lesz az intézménynek.

A közjegyző a társadalomban *bizonyos piedestálon* álljon, résztvehessen a közügyekben, de ne vegyen részt a közélet mindennapi anyagi versengésében, ne legyen valamely nyereségre alapított részvénytársaságnak leköötött és egész vagyonával felelős igazgatósági tagja, szóval *ne legyen üzletember*. Ezzel nem akarom lekicsinyelni a kereskedelmet és ipart, de ez utóbbi foglalkozás teljesen elütő a közjegyzői működéstől.

Vannak más állások is, amelyek részint a törvény, részint a bevett szokás szerint a R. T. igazgatósági állással összeférhetlenek, ilyenek p. o. a ministeri, a katonatiszti, a bírói, a papi állás.

Mennél inkább hivatalos és hiteles személyek leszünk működésünkben, mennél inkább győződik meg a nép arról, hogy a mindennapi *üzleti versengések felett állunk* és hogy mi tartjuk a kezünkben *a megelőző jogvédelmet*, annál könnyebben fogunk megküzdehetni az 1904-ben reánk zúdított, a képzettséget és hitelességet tekintve illetéktelen concurrentiával, annál inkább fogjuk legyőzni azon antagonistákat, akik a közjegyzői állást — nagyon is helytelenül — csak sine cura-félének tekintik.

Ezeket kívántam még a felvetett kérdéshez megjegyezni.

Dr. Boór Jenő
bonyhádi kir. közjegyző.

Az ingatlanok értékbecslésének és illetékezésének új szabályozása.

A pénzügyministernek még a múlt év végén a törvényhozás elé terjesztett új illetékjavaslata, — melynek főbb rendelkezéseit lapunk f. évi első számában kimerítően ismertettük — m. hó 25-én az indemnity keretében a képviselőház által megszavaztatott és így legközelebb törvényerőre emelkedik. Nem mulaszthatjuk el, hogy e javaslatnak egy oly hiányára, mely épen a közjegyzői gyakorlatot legközelebről érinti, reá ne mutassunk.

A javaslat a változott gazdasági viszonyoknak megfelelően újra szabályozni kívánja az ingatlanok úgynevezett „törvényszerű legkisebb értékét“, mely az illetékek kiszabásának alapjául szolgáló értékek ellenőrzésére és a kincstár érdekeinek megóvására szolgál. A legkisebb érték megállapítására vonatkozó rendelkezéseket ma az 1887. évi XLV. t.-cz. foglalja magában és ezen törvény 3., 4. és 5. §-ainak módosításáról és kiegészítéséről rendelkezik az új javaslat. Figyelmen kívül hagyja azonban, hogy nemcsak ez a törvény, hanem az 1881. évi LX. t.-cz. 148. §-a és különösen pedig, erre hivatkozva, az 1894. évi XVI. t.-cz. 42. §-a is tartalmaz az ingatlanok értékelésére nézve olyan rendelkezéseket, melyek tulajdonképen szintén bizonyos legkisebb érték megállapításának jellegével bírnak. Ezidőszerint tehát az az állapot, hogy a kincstár az illetéket különböző esetekben más és más legkisebb értékalapon rója ki. Ezt a semmivel sem indokolt ellentétet pedig a javaslat nemcsak hogy nem szünteti meg, de azáltal, hogy csupán az 1887. évi XLV. t.-cz. által megállapított minimalis értéket emeli fel és igyekszik azzal a valóságos forgalmi értéket legalább némileg megközelíteni, — még kirívóbbá teszi, és amint alább jelezni fogjuk, bizonytalan jogállapotot teremt ebben a kérdésben.

A helyzet jelenleg ugyanis az, hogy élők közötti ügyleteknél és oly örökösödési esetekben, amelyekben hagyatéki tárgyalás nem foglal helyt, az 1887. évi XLV. t.-cz. által megállapított minimalis érték, a hagyatéki tárgyalás esetében ellenben az 1894. évi XVI. t.-cz. 42. §-a értelmében rendszerint az 1881. évi LX. t.-cz. 148. §-a alapján megállapított leltári érték szolgál az illetékkiszabásnál irányadóul. Arra ugyanis, hogy ez az utóbbi érték az illeték szempontjából fel-

emeltessék a törvényszerű legkisebb értékre, amint azt az 1887. évi XLV. t.-cz. 3. §-a alapján az illetékkiszabási hivatalok esetleg megtehetnék („Az ingatlan értékének vétetik . . . 2. hagyatékoknál a hagyatéki eljárás folyamán eszközölt leltározás alkalmával felvett becsérték.” „Az 1. és 2. pontban meghatározott értékek azonban csak azon esetekben vehetők az illetékkiszabás alapösszegéül, ha azok a következő 4. §-ban megállapított törvényszerű legkisebb értéknél nem csekélyebbek . . .”) alig kerülhetett sor, miután a hagyatéki eljárásban rendszerint felveendő leltári érték a dolog természetével megfelelően *nem lehetett kisebb az általános törvényszerű legkisebb értéknél.* Így a földbirtoknál a minimalis érték a kataszteri tiszta jövedelemnek 20-szoros összege, a hagyatéki leltári érték pedig a földadónak 100-szoros. 100 K tiszta kataszteri jövedelmet véve tehát, a minimalis érték 2000 K, a hagyatéki leltári érték ellenben a földtehermentesítési járulékkal együtt 25·50%-os földadó alapján 2550 K és miután a földadókataszter kiigazításáról és a földadó százalékának megállapításáról szóló 1909. évi V. t.-cz. a földadó százalékát 20%-ra redukálta, ezen törvény szerint is még mindig 2000 K, vagyis nem kisebb az általános minimalis értéknél. A házbéradó alá tartozó házaknál a minimalis érték a „tiszta jövedelemnek” a) Budapesten 16-szoros; b) Óbudán és az általános házbéradó alá tartozó egyéb helyeken 15-szörös; c) másutt 12-szeres összege, a hagyatéki leltári érték pedig mindenkor a házbéradó 100-szoros összege. Tehát 100 K nyers házbérijövedelmet véve, a minimalis érték 1280 K, 1200 K és illetve 960 K, a hagyatéki leltári érték ellenben az 1909. évi VI. t.-cz. 17. §-a alapján a nyersjövedelem után számítandó 16%, 14%, 11% illetve 9% adófokozatokhoz képest: 1600 K, 1400 K, 1100 K és illetve 900 K, tehát az esetek túlnyomó többségében jóval nagyobb az általános minimalis értékeknél. A házosztályadó alá tartozó házaknál végül a minimalis érték a házosztályadó 60-szoros, a hagyatéki leltári érték annak 200-szoros összege.

Az említett javaslat már most a minimalis értékeket az 1887. évi XLV. t.-cz. módosításával felemeli. Nevezetesen a törvényszerű legkisebb érték: 1. földbirtoknál a kataszteri tisztajövedelemnek 26-szoros összege. 2. a házbéradó alá tartozó ingatlanoknál a nyersjövedelemnek a) Budapesten 13-szoros, b) másutt 12-szeres összege; 3. a házosztály alá tartozó ingatlanoknál a házosztályadó 150-szerese. Amint látjuk tehát, ez az emelés a házaknál a hagyatéki leltári

értékhez való arányt alig érinti, részben csak kikerekítés jellegével bir (Budapest) és a minimalis érték továbbra is utóbbin alul marad, kivéve csupán azokat a városkategóriákat, amelyekben a házbéradó kulcsa az új törvény szerint 11% és 9%-ban van megállapítva, és ahol tehát az 1200 kor. minimalis értékkel szemben a hagyatéki leltári érték csupán 1100 kor., illetve 900 kor. leend.

A mai állapot szerint is fennálló ezt az anomáliát azonban, amely felett az esetek kis számánál fogva meg el lehet siklani, az új javaslat fokozott mértékben előidézi a hagyatéki földbirtok illetékezésének összes eseteiben. Az előrebocsátottak szerint ugyanis *a 2000 kor. leltári értékkel szemben a minimalis érték 2600 kor.,* vagyis jóval nagyobb lesz! Nem kell közelebbről kifejteni ennek az állapotnak absurd voltát, amikor a hagyatéki ingatlanoknak a törvény értelmében rendszerint felveendő leltári értéke jóval kisebb annál az értéknél, amelyen alul egy másik törvény értelmében „az illeték alapjául szolgáló értéket megállapítani nem szabad.” Az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-ában megállapított leltári érték nem forgalmi vagy becsérték, annak a felek osztálymegállapodásaihoz semmi vonatkozása nem lehet, hanem az szintén csak bizonyos legkisebb érték jellegével bir. Amíg ez az érték meghaladta az illeték alapjául szolgáló törvényszerű legkisebb értéket, nem lehetett vitás a két érték egymáshoz viszonyának kérdése. A törvény által megállapított leltári értéknek ugyanaz a jelentősége volt, mint a minimalis értéket meghaladó vételárnak vagy bevallott becsértéknek, melyek elsősorban szolgálnak az illetékkiszabás alapjául és így csak természetes, hogy a hagyatéki eljárásban is az illetékkiszabás mindig a leltári érték alapján történt. Nem hisszük azonban, hogy az új javaslat törvényre emelkedése után is így történnék ez. Sőt bizonyos, hogy épen az örökösödés eseteire céloz a minimalis érték felemelése, mert hiszen a többi esetek (csere, ajándékozás), amikor ennek az értéknek jelentősége van, alig bírhatnak jelentőséggel az öröklés esete mellett. Az állapot tehát az lesz, hogy az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-a értelmében felvett leltári értéket, a kincstári közegek minden esetben kivétel nélkül fel fogják emelni az új törvényszerű legkisebb értékre. Ez az eljárás elsősorban nyilván az új javaslatnak a mai törvénnyel egyező arra a rendelkezésére fog alapíttatni, amely szerint a hagyatéki leltárba felvett becsérték is csak akkor szolgálhat az illeték alapjául, ha a törvényszerű legkisebb értéknél nem csekélyebb. De módjuk lesz ennél tovább is menni és kivétel

nélkül minden esetben alkalmazni az új törvény legfőbb újítását, *a birói becsüt*, amelynek útján jogositva vannak a kir. pénzügyigazgatóságok (Budapesten a kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatal) az ingatlan értéket megállapíthatni, ha a bejelentett érték, többek között a hagyatéki leltárba felvett érték is, a helyi forgalmi értéknél szembetűnően csekélyebb.

A javaslat szerint ugyanis a becslés költségeit az illetékkötelezett fél tartozik viselni, ha annak eredménye az előbbi értéket 12°/o-nál többel haladja meg. Már most a törvényszerű legkisebb érték (2600 K) maga 30°/o-al magasabb a hagyatéki leltári értéknél (2000 K), úgyhogy a kincstár minden esetben koczkázat nélkül a felek költségein végezheti a birói becslést. Nyilvánvaló tehát, hogy itt beláthatatlan zaklatásoknak tág tere nyílik és felmerül már most az a kérdés, vajon az új törvény mellett egyáltalán lehet-e helye még az 1894: XVI. t.-cz. 42. § változatlan alkalmazásának? Mert mire szolgálhat a hagyatéki leltárba egy oly értéket felvenni, amely egyfelől nyiván nem képezheti alapját a felek osztályának és csupán ott állhat fenn, ahol a felek a hagyatéki ingatlanra nézve vagyonszösségben maradnak s így annak a leltárba állított értéke közömbös, másfelől azonban az örökösödési illeték alapjául sem szolgálhat, hanem kivétel nélkül felemelendő a törvényszerű értékre? Ezentúl a hagyatéki leltári értéknek csupán a közjegyzői díj szempontjából leendő az a jelentősége, hogy a közjegyző egy oly érték szerint lesz kénytelen díjait felszámítani, amelyet nemcsak a felek nem fogadnak el az ingatlan valódi értékének, de még a kincstár sem acceptál az illeték követelésének alapjául szolgáló törvényszerű legkisebb értékül. Nem szorul bővebb kifejtésre, hogy ennek minden jogossági és méltányossági szempont ellentmond.

De lehet, az új törvénynek viszonyát az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-ához vizsgálva, a fentebbiektől eltérő eredményre is jutni, amely kétségessé teszi az egész újítás bevalását abban a bevallott rendelkezésében, hogy a kincstár illetékjövedelmét a forgalmi értékhez közelebb álló érték alapulvétele által törvényes mérvben emelje. Az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-ának eddigi gyakorlati alkalmazásában ugyanis, amint már jeleztük, abban az irányban nem merülhetett fel vita, vajon ez a leltári érték abban az esetben is szolgálhat-e az illeték alapjául, ha a törvényszerű legkisebb értéken alul marad, mert hiszen a legújabb időig (új házadótörvény) kivétel nélkül ez

a leltári érték amannál magasabb volt. Ámde fordítva, a gyakorlatban merült fel oly értelmezés, mely az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-a szerint az 1881: LX. t.-cz. 148. §-ához képest megállapítandó leltári értéket alapul veendőnek tartotta nemcsak abban az esetben, ha az érdekeltek szakértő által való becslést nem kívántak, hanem akkor is, ha az érdekeltek kérelmére ily becslés történt ugyan, de az ekként megállapított becsérték az 1881: LX. t.-cz. 148. §-ához képest kiszámított becsértéket meg nem haladta. Ezt a téves értelmezést alkalmazták huzamosabb időn keresztül úgy a pénzügyi hatóságok mindaddig, míg a közigazgatási bíróság oly irányban nem döntött, hogy a hagyatéki birói tárgyalása esetében is a szakértői becsü korlátját csupán az 1887: XLV. t.-czikben megállapított minimális értékek képezik, valamint a leltározó közegek is addig, míg a belügyminister 113,880/1904. sz. körrendeletében* ki nem mondotta, hogy az ingatlan becsára csupán akkor állapítandó meg az 1881: LX. t.-cz. 148. §-a szerinti értékeléssel, ha becslés nem történt és a szakértő becsüs nincs kötve ezen utóbbi érték megállapításhoz, hanem az ingatlan becsárát mindig a forgalmi értékben tartozik megállapítani, tekintet nélkül arra, hogy az alacsonyabb vagy magasabb az 1881: LX. t.-cz. 148. §-ában megállapított értéknél.

Már most az új törvény mellett, mely a minimalis értéket a hagyatéki leltári értéknél magasabb összegre emeli, joggal lehet arra az álláspontra is helyezkedni, hogy egy a törvény által előirt értékelésnek nem lehet csupán az a jelentősége, mint a felek által bevallott értéknek, vagyis ha az a törvényszerű legkisebb értéken alul is marad, azt a speczialis törvény (1894: XVI. t.-cz.) rendelkezésével szemben az általános minimalis értékre felemelni nem lehet. Az 1887. évi törvény az 1894. évi törvény által módosított tekintendő oly értelemben, hogy a hagyatéki birói tárgyalásának speczialis esetében a leltározó közeg, becsü hiányában, az ott megállapított értékeléssel tartozik az ingatlant leltárba állítani. És ha az illeték alapjául is ezen utóbbi érték szolgált mindaddig, míg az 1887. évi törvény szerinti minimalis érték annál kisebb volt, nincsen törvényes alap az ellenkező eljárásra csupán azért, mert az 1887. évi törvény szerinti minimalis érték felemeltetett. Nevezetesen kétséges, vajon a fél bejelentése szerint a hagyatéki leltárba

* L. lapunk 1905. évi 2. számában közölve.

felvett becsértékkel egyenlő jelentőségű-e a speczialis törvény rendelkezéséhez képest a hatósági közeg által felvett leltári érték és ha előbbit, melynek semmi törvényes alapja és korlátja nincs, természetesen fel lehet emelni a törvényszerű legkisebb értékre, ugyanez áll-e a törvény által előirt számítás alapján eszközölt hatósági értékelésre is? Vajon, ha ez így volna, mi a jelentősége az utóbbi értékelés előírásának és miért nem történik az is ugyanazon az alapon, mint a törvényszerű legkisebb érték kiszámítása?

Ha a közigazgatási bíróság erre a nagyon is indokolt álláspontra helyezkedne, az új törvény igen könnyen illusoriussá válhatik, mert, amint már jeleztük, pénzügyi eredmény azzal épen csak az öröklés eseteiben lesz elérhető.

Mindezek szerint az előttünk fekvő új szabályozás viszonyát az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-ához okvetlen tisztázni kellett volna magában az új törvényben. Enélkül, amint kifejtettük, a gyakorlatban 3-féle értelmezés is fog helyt foglalhatni:

1. hogy a hagyatéki leltári érték felemelhető a törvényszerű legkisebb értékre, ami a földbirtok esetében egyfelől a kivétel nélküli felemelés szükségét és a zaklatások állandósítását eredményezné, másfelől a hagyatéki leltári értéket minden jelentőségétől megfosztaná;

2. hogy a hagyatéki leltárnak felvételénél is az új törvényt kell alkalmazni, vagyis az értéket az ezen törvényben megállapított számítás alapján kell felvenni;

3. hogy hagyatéki eljárás esetében az illeték alapjául is az ezen eljárásról szóló speczialis törvény szerint megállapítandó leltári érték szolgál.

Az új törvény mikénti alkalmazása tehát épen ott, ahol a legnagyobb pénzügyi eredmény céloztatik, t. i. a földbirtok öröklése esetében, egyelőre teljesen bizonytalan és a gyakorlat lesz hivatva a törvény ezen hiányát pótolni. A legis ratio, amint kifejtettük, mindenestre amellet szól, hogy a 2. alatti megoldási módozatot tegye magáévá ott, ahol az eddigi hagyatéki leltári érték az új törvényszerű legkisebb értéken alul marad.

H.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

82. Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 72. §-ának *e)* pontja értelmében nem lehetnek tanuk azok, akik a közjegyzőnek vagy valamely félnek szolgálatában állanak.

Félnek s illetőleg ügyfélnek azonban nem csupán az ügyletet közvetlenül megkötő fél tekintendő, hanem az is, akinek érdekében létesített s akinek javára a közjegyzői okirat kiállított; következésképp félnek úgy a végrendelező, mint a végrendelet által részesített személy is tekintendő.

Helyes ugyan a másodbiróság ítéletének az a megállapítása, amely szerint kimondotta, hogy a végrendeleti tanuként alkalmazott D. A. és L. L. az örökösül kinevezett alperes egyház által fentartott főgymnasiumnál, illetőleg tanítóképezdénél tanárokként vannak alkalmazva, ámde ez a viszony az idézett 72. § *e)* pontjába felvett szolgálati viszony jogi fogalma alá nem vonható; mert a másodbiróság ítéletében foglalt ténymegállapításból kétségtelen, hogy az alperes egyházközség s a nevezett végrendeleti tanuk közt létező szolgálati szerződés közjelleű, már pedig a 72. § *e)* pontjának helyes és megszorítólag veendő értelme szerint a törvényhozó a tanuskodásból csupán a magánalkalmazottakat, vagyis a munkaadóval közvetlen alárendeltségi viszonyban levő s így általa könnyen befolyásolható egyéneket kívánta kizárni.

Egyebekben a másodbiróság ítélete saját felhozott indokai- ból s azért hagyatott helyben, mert a végrendeletnek 3. pontjában, amelyeknek értelmében a végrendelező D. A. D. B. együtt megbizta és felhatalmazta arra, hogy kéziratát sajtó alá rendezve kiadják s a kiadás költségeinek fedezésére 800 koronát rendelt, nem hagyományrendelés, hanem olyan meghagyás foglaltatik, amellyel a végrendelező nem a meghagyással terhelt személy részesítését, hanem az általa megjelölt cél megvalósítását kívánta elérni: következésképp D. A. végrendeleti tanu ezáltal vagyoni előnyben részesítettnek nem minősíthető. (Curia 1911. márczius 28. 5765. sz.)

*

83. A *pozsonyi kir. tábla*: A felperest 2084 K s járulékai iránt indított keresetével 1792 K tőke s járulékaira nézve elutasító részében helybenhagyja, egyebekben megváltoztatja s kimondja,

hogy a felperes keresetével 292 K tőke s járulékaira nézve időelőttiség okából el nem utasítható stb.

Indokok: A felperes, G. A., mint az 1600 K-ás váltó kibocsátója ellen sommás váltókeresetet indított, de azzal elutasított s mint pervesztes a G. A. perköltségének megfizetésére köteleztette, mert a váltó óvatolásánál eljárta K. L. kir. közjegyző részéről elkövetett szabálytalanság folytán visszkereseti jogát elvesztette. Ezek után tette folyamatba felperes a jelen pert és kérte, hogy K. L. közjegyző, kártérítési kötelezettségének megállapítása mellett 2084 K tőke kárösszeg és járulékának megtérítésére köteleztessék.

Alperes a kereset elutasítását kéri, mivel a kártérítési kereset indíthatásának előfeltételei fenn nem forognak, mert a felperes nem mutatta ki, hogy a váltóelfogadó G. L. örökösei ellen a váltóból eredő jogait sikertelenül érvényesítette. Alperesnek ez a védekezése az 1600 K váltóösszeget és annak 192 K kamatát illetőleg alapos; mert felperesnek a váltóelfogadó, illetve örökösei elleni kereseti joga az óvás szabálytalan felvétele miatt nem enyhített el, s így a felperes mindaddig, míg ki nem mutatja, hogy a váltóösszeget és kamatát váltói úton, vagy a VT. 90. §-a szerint jogtalan gazdagodás címén be nem hajthatja, az óvatolásnál szabálytalanul eljárta alperestől a váltóösszeg és kamatának megtérítését jogosan nem igényelheti. Felperes meg sem kísérelte bizonyítani, hogy G. L. örököseit perelte, de azoktól a váltóösszeget és kamatát be nem hajthatta, miért is keresetével 1792 K tőke s járulékaira nézve időelőttiség okából el kellett utasítani.

A keresetnek az a része, melylyel a felperes az alperest a H. A. ellen folytatott váltóperbeni perköltségnek megtérítésére kérte kötelezni, érdemileg már most elbíráható; mert a váltóper G. L. örökösei ellen nem irányult s így a perköltségnek megfizetését a felperes az elfogadó örököseitől nem követelheti; az a körülmény tehát, hogy felperes keresete a váltóösszeget és kamatát illetőleg időelőtti, nem szolgálhat okul arra, hogy a keresetben előterjesztett, de időelőttinek nem tekinthető kérelem is elutasíttassék; miért is a váltóper költségeinek megfizetésére irányuló kereseti kérelmet illetőleg a rendelkezés értelmében kellett határozni. (1910. jun. 1. 515/910. sz.)

A kir. Curia: A másodbiróság ítéletét helybenhagyja a VT. 90. §-ra való hivatkozás mellőzésével egyéb indokaiból és azért, mert a felperes nem mutatta ki azt, hogy váltókövetelése az elfogadó örököseivel szemben egyáltalán be nem hajtható. (1911. február 22. 886. sz.)

*

84. Alaptalan az a panasz, hogy a felebbezési bíróság anyagi jogszabályt sértett, amikor eltekintett attól, hogy a házastársak közötti jogügyletek érvényességéhez közjegyzői okirat kívánatik, holott pedig az alperes férje, G. Gy. a kölcsönbeli 7000 K-ból neki kiszolgáltatót 1300 korona és 301 korona 40 fillér felvételére az alperestől közjegyzői okiratba foglalt meghatalmazással nem bírt; mert kétségtelen ugyan, hogy az 1886. évi VII. t.-cikk 23. §-a szerint a jogügylet érvényességéhez közjegyzői okirat kívánatik a házastársak között kiállított általános meghatalmazásoknál és kölcsönfelvételre szóló különös meghatalmazásoknál, de a felebbezési bíróság tényállásként megállapította, hogy az alperes utólag késznek nyilatkozott a kereseti kölcsönkövetelés rendezésére és annak más, olcsóbb kölcsönből való kielégítésére és belenyugodott férjének abba az eljárásába, amely szerint ez a neki kifizetett összegeket a felperestől felvette, ez a hitelezővel szemben kijelentett utólagos belenyugvás pedig a meghatalmazást és annak közjegyzői okiratba foglalását pótolja. (Curia 1911. március 23. 15/1911. G. sz.)

*

85. A budapesti kir. ítélőtábla: Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 111. §-a értelmében a végrehajtás elrendelésének alapjául szolgáló közjegyzői okirat egyik kelléke, hogy abban a teljesítés időpontja szabatosan kitétessék. Minthogy azonban a B) a. csatolt közjegyzői okirat 5. p. a teljesítés idejét szabatosan meg nem jelölte, mert Gy. Gy. a hozomány visszafizetését a netáni ideiglenes vagy végleges elválás esetére kötelezte, az okiratnak ebből a tartalmából pedig meg nem állapítható, hogy a teljesítés bekövetkezte a különélés megkezdésétől, hogy a válóperben hozandó ítélet keletkezésétől számítandó-e, annak alapján a kielégítési végrehajtás pusztán azon az alapon, mivel a házastársak az együttélést megszakították, el nem rendelhető. (1910. május 18. 2489.)

A kir. Curia: A végrehajtási kérelem alapjául szolgáló A) alatti közjegyzői okirat 5. pontja értelmében Gy. Gy. köteles az 1. pontban említett hozományi összeget nejének ideiglenes vagy végelválás esetén visszafizetni. A Curia a szerződésnek ezzel a határozományaival a teljesítési időt kellő határozottsággal megjelölve nem találja és a másodbiróságnak a kifogásoknak helyt adó végzését helybenhagyta azért, mert az ideiglenes vagy végelválás a házassági bíróság részéről hozott ítélettel igazolva nincs, a bemutatott helyhatósági bizonyítvány pedig, mely csupán azt igazolja, hogy a férj a közös lakást néhány nap előtt elhagyta, az ideiglenes vagy végelválás kimutatására egyáltalán nem alkalmas. A kielégítési végrehajtás tehát az 1874. évi XXXV. t.-cz. 111. §-ának második bekezdése értelmében elrendelhető nem lévén, a 113. § e) pontjára alapított kifogásnak helye van. (1911. február 22. 5550/1910. sz.)

Hagyatéki eljárás.

86. A kir. Curia a másodbiróság végzésének III. d) 1 és A) tételekkel megjelölt, felfolyamodással egyedül megtámadott részét azzal a helyesbitéssel hagyja helyben, hogy a szóbanforgó hagyományok alapítványoknak tekintendők. Mert az örökhagyó végrendeletében a szóbanforgó hagyományok alapítvány-szerű célja és rendeltetése meghatározva, ez a cél és rendeltetés pedig a fennálló jog szerint megengedett lévén, e hagyományok alapítványok természetével bírnak. Nem változtat ezen, hogy e hagyományok a „kecskeméti ev. ref. egyháznak“, tehát egy már létező jogalanynak tétettek, mert ezzel az örökhagyó csak azt a szervezetet jelölte meg, amelylyel az alapítással szemmel tartott célt megvalósítani akarta.

Ezeknek megállapításával a másodbiróság végzésének egyedül megtámadott részét egyébként helybenhagyni kellett, mert miként azt a kir. Curia már több ízben, főleg az 5856/909. számú ítéletének indokolásában kifejtette, az alapítványokról szóló törvényeink (1715: LXXIV., 1723: LXX., 1791: XXIII. és XXVI. t.-cz.) félreérthetetlen tartalma szerint az ilyen természetű alapítványokra nézve a kormányhatóság részére csupán a főfelügyeleti jog van fentartva és biztosítva, maguknak az alapítványoknak hatályos létesítése azonban a kormányhatóság jóváhagyásától teljesen független, ennek pedig a következménye, hogy a bíróság az ily alapítványok jogszerű létesülését a kormányhatóság jóváhagyásától függővé nem teheti és csupán azt vizsgálja, hogy a megengedhető célra szolgáló alapítás ténye létezik-e s a kormányhatóság jóváhagyásától függetlenül hatályos-e?

Tekintettel azonban arra, hogy a bíróságnak feladata ily esetekben gondoskodni arról, hogy az alapítványok felett törvényeink értelmében gyakorlandó felügyelet lehetővé tétessék és azok a jogok, melyek a kormányt ebben a hatáskörben megilletik, érvényesülhessenek, a végrendelet hiteles másolatának a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez leendő felterjesztését elrendelni kellett. (Curia 1911. márczius 21. 5538. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

87. A tkvi rendtartás 106. §-a szerint egyetemleges jelzálogoknak csak azok az ingatlanok tekinthetők, melyek ugyanazon osztatlan követelés tekintetében szolgálnak a zálogjog tárgyául, a 108. § rendelkezése szerint pedig ily egyetemlegesség esetében a zálogjog terjedelmében és hatályaiban az egyes zálogtárgyakra vonatkozólag sem át nem változtatható, sem nem korlátozható, ily esetben tehát az oszthatlan követelés egy részének a zálogjogi terhe alól az egyetemleges jelzálogok egyike nem mentesíthető úgy, hogy

a többi zálogtárgyakon a zálogjog más összeg erejéig maradjon hatályában s a zálogjog részlegesen egy ingatlanról csak akkor volna törölhető, ha erre nézve az egyetemlegesség megszüntetnék. Minthogy pedig a fenforgó esetben ezt a felek továbbra is fenhagyni kívánták, azért az elsőbiróság végzését helybenhagyni kellett. (Budapesti kir. tábla 1911. január 18. 9393. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

88. A felperesek a végrendeletet csak abból az okból támadták meg, mert a végrendeleti tanuk között nem volt kettő olyan, aki a magyar és horvát nyelvet (a végrendelet és a végrendelező nyelvét) egyaránt bírná és így a magyar nyelven felvett végrendelet nem volt s nem is lehetett az örökhagyónak, aki csak horvátul beszélt és értett, horvát nyelvre fordítva és megértelmezve. A bizonyítás eredménye szerint azonban az öt végrendeleti tanu közül horvátul csak C. S. nem tud, a többi négy, tehát a törvény által megkívánt számú tanu ellenben a végrendelező által használt horvát nyelvet tudja, a magyar nyelvet pedig érti és beszél. S. A. és K. Gy., a végrendelet tehát a tanuk nyelvtudása tekintetéből kifogás alá nem eshetik. A végrendeletnek horvát nyelven való magyarázása pedig megtörtént; mert igaz ugyan, hogy a tanuk vallomása alapján azt lehet megállapítani, hogy S. A. nem szóról-szóra tolmácsolta a végrendelet tartalmát horvát nyelven, hanem annak csak a lényeges részét, vagyis azt mondta el, hogy a végrendelező az összes vagyonát az alperesnek hagyta, ez a körülmény azonban a végrendelet érvényességét nem érinti, mert a végrendelező összes vagyonát az alperesnek hagyván, amellyel a vagyon tárgyainak a végrendeletben való felsorolása a végrendelet tartalmának nem lényeges része, a végrendelező a végakarát kijelentésénél vagyonát nem is részletezte, hanem csak azután C. S.-nak, a végrendelet készítőjének kívánságára sorolta fel egyenként ingó és ingatlan vagyontárgyait; az ügy ilyen állásában tehát és arra is tekintettel, hogy a vagyon tárgyainak felsorolásából eredő valamely vitás kérdés a felek közt nincs, a végrendeletnek horvát nyelven a fentebb írt módon való tolmácsolása a törvény kívánalmának megfelel. (Curia 1911. február 22. 4580/1910. sz.)

*

89. Ha az örökhagyó hagyatékának ama részéről rendelkezett halál esetére, mely természetben meglevő ági vagyont képez és ezt nem az ági örökösnek, hanem másnak, a szerzeményben örökösnek hagyta: akkor az ági érték a hagyaték ama szerzeményt tevő részéből adandó ki, amelyről az örökhagyó nem rendelkezett,

amelyre tehát a törvényi öröklés esete beállott. (Curia 1910. szeptember 14. 2324/910. sz.)

*

90. A V. L. örökhagyó által alkotott írásbeli magánvégrendelet alaki érvényessége annak dacára, hogy azt az örökhagyó sajátkezüleg írta alá, az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-a alapján bírálható el, mert a végrendelet magyar nyelven szerkesztett, amely nyelven az örökhagyó a végrendelet tanuk vallomása szerint nem értett, már pedig a végrendelet nyelvét nem értő, bár különben írni tudó végrendelet, az írástudatlan végrendelettel egy tekintet alá esik. Az elsőbíróság által e részben helyesen felhozottak szerint, a fentforgó esetben a végrendelet érvényességi kellékét, hogy a törvénynek megfelelő számban alkalmazott tanuk közül legalább kettő magyarul értsen és írni-olvasni tudjon. A végrendeletből és annak záradékából ki nem tűnik, hogy a végrendelet tételénél tanuként mindazok az egyének szerepeltek-e, akik a végrendelet záradékát aláírták, E. B. azonban az 1910. évi április hó 3-án történt kihallgatása alkalmával határozottan azt vallotta, hogy ő a végrendelettel végrendelet tanuul meg nem hivatott, a végrendelet tételénél nem mint tanu, hanem mint tollnok járt el s a végrendelet tételéhez meghívott öt tanu közül, kik a záradékot jobb oldalon írták alá, ő azt mint írnok a bal oldalán írta alá. Ebből az okból tehát helyes az elsőbíróságoknak az az álláspontja, hogy E. B.-t végrendelet tanunak nem tekintették és ebből folyóan helyes az elsőbíróság ítéletében ezekkel nem ellenkezően megokolt az a kimondásuk is, hogy az örökhagyó végrendelete alaki kellékek hiányából érvénytelen.

Egyébként a másodbíróság ítélete az elsőbíróság ítéletéből átvett indokok alapján hagyatott helyben. (Curia 1911. április 4. 5493. sz.)

*

91. Habár az örökhagyó által alkotott, korábban a periratokhoz is csatolva volt eredeti végrendelet a kir. Curia által elrendelt kutatás dacára feltalálható nem volt, a végrendelet érvényességének megállapításánál a keresethez és a hagyatéki iratokhoz mellékelte másolat alapul volt vehető s a kir. Curia elfogadta a másodbíróságnak a végrendelet érvényességére vonatkozó megállapítását indokolása alapján és azért, mert a végrendelet tanuk előtt a végrendelet eredetben fel lett mutatva kihallgatásuk alkalmával s így annak megtekintésével tették vallomásukat. A valódinak bizonyított végrendelet külalakjából és tartalmából megállapítható, hogy az az 1876: XVI. t.-czikkben az írásbeli magánvégrendelet érvényességéhez meghatározott összes kellékeket tartalmazza s felperesek kifogásai alaptalanok; mert az idézett t.-cz. 6. §-ának utolsó mondata nem írja elő, hogy a tanuk az alaki kellékeknek megtartását külön zára-

dékban tanusítsák, hanem csak azt, hogy magán a végrendeleten igazolják; a végrendelet szövegében megvan, hogy a végrendelet felolvasatott és megmagyaráztatott, annak kitüntetése pedig, hogy a végrendelet tanuk közül ezt ki teljesítette, nem lényeges kellék; de a tanuk bizonyítják is, hogy a felolvasást és megmagyarázást P. G. tanu teljesítette, aki a végrendeletnek névirója is volt; a végrendelet az okirat magyar nyelvét nem értette ugyan, de a végrendelet tartalmazza, hogy az felolvasatott és megmagyaráztatott s ebből következik, hogy az nem történhetett másként, mint az örökhagyó által értett román anyanyelvén s hogy ez tényleg így történt, azt a tanuk bizonyítják is, hogy az ekként megmagyarázott okiraton a végrendelet tartalma szerint az örökhagyó ha nem is a törvény által használt szavakkal kijelentette, hogy a végrendelet általa elfogadott, helybenhagyatott s azt keze keresztvonásával megerősítette, vagyis az az akaratának megfelelő végrendeletet tartalmazza; a tanuk együttes jelenléte bizonyítja van a záradékban foglalt azon kijelentéssel: előttünk mint tanuk előtt történt a végrendelettel. (Curia 1911. február 8. 147. sz.)

*

92. A közös végrendeletnek az a tartalma, hogy a végrendelet házastársak az általuk kinevezett örökös, a felperest arra is kötelezik, hogy mindkettőjük halála után tartozik közös sírjuk fölé egy síremléket felállítani, a sírt körülkeríteni 400 K költséggel s abbeli óhajuknak adnak kifejezést, hogy egymással temetessenek el, nem hagy fenn kétséget aziránt, hogy a végrendelet házastársak halálesetre szóló rendelkezéseiket viszonyosan, vagyis egymásra való tekintettel tették meg; minélfogva az örökhagyó által, hogy ezt a viszonyos végrendeletet az örökség átadásának alapján elfogadta, elesett attól a jogától, hogy attól eltérően újabb végrendeletet tehessen. (Curia 1911. február 14. 4984/1910. sz.)

*

93. A győri kir. ítélőtábla: Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, felpereseknek követelési jogát az A. M.-nére annak szülőiről szállott vagyonból A. G.-t illetett kötelesrészben megállapítja.

Indokolás: A. M.-né végrendeletében egyetlen gyermekének A. G.-nak elhalálozása esetére férjét, az alperest, utóörökösül nevezte ugyan meg, de ez a végrendelet intézkedés a Curiának 47. sz. teljes ülési határozata szerint a gyermek kötelesrészére ki nem terjed és a gyermek végrendelet nélküli elhalálozása következtében beállott törvényes öröklés érvényesítésének akadályul nem szolgálhat.

De nem szolgálhat ennek akadályul a jelen esetben az A. M.-né hagyatéki ügyében a kiskorú örökös ügygondnoka és az alperes között létrejött és a hagyatékátadó végzés alapjául szolgált

megegyezés sem, mert ahhoz a felperesek hozzá nem járultak és mert az alperes utóörökösödési jogának kiskoru A. G. kötelesrészét terhelőleg történt elismerése az 1887: XX. t.-cz. 113. §-ának utolsó bekezdése értelmében a nevezett kiskorura nézve a gyámhatósági jóváhagyás dacára sem volt kötelező s így a nevezett kiskorunak törvényen alapuló igénye arra, hogy köteles része az utóörökösödési jogtól mentesen adassék ki, az említett megegyezés és az utóörökösödési jog telekkönyvi bejegyzése dacára sem szűnt meg, hanem átszállott törvényes örököseire.

Ezek alapján az elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával felperesek követelését, amennyiben az az A. M.-néra szülőiről szállott vagyonból A. G.-t illetett kötelesrészre irányul, jogosnak kellett megállapítani. (1910. június 27. 1376. sz.)

A kir. Curia: A másodbíróság ítéletének megváltoztatásával az elsőbíróság ítéletét hagyja helyben.

Indokok: Néh. A. M.-né végrendelete alapján a hagyatéki iratok és a becsatolt telekkönyvi betétek alapján kétségtelenül megállapítható ugyan, hogy az . . . ingatlanoknak a néh. A. M.-né illetett s utána örökösödés jogcímén kiskoru leányára; A. G.-ra szállott része a felperesekkel közös törzstől: néh. T. P.-tól származó ági vagyont képez, minélfogva erre a hagyatéki vagyonra nézve A. G.-nak kiskoruságában végrendelet és leszármazók nélkül bekövetkezett elhalálózása folytán a törvényes öröklés felpereseket illetné. Ebben a minőségükben azonban felperesek néh. A. M.-né ama végrendeleti intézkedésének megtámadására, amely szerint a nevezett örökhagyó az alperest, a kisk. gyermekét: A. G.-t illető kötelesrészre nézve is utóörökösül nevezte ki s ennek javára az életfogytiglani haszonélvezeti jogot is kikötötte, a Curia 47. és 43. sz. teljes ülési döntvényei alapján kereseti joggal csak abban az esetben bírnanak, ha a jelzett végrendeleti intézkedés a kötelesrészt sértő tartalma szerint fentartatott, illetve fogadtatott volna el. Ugyde a néh. A. M.-né hagyatékának 1906. augusztus 3-án tartott tárgyalása alkalmával a kiskoru A. G. részére kinevezett ügygondnok és az alperes közt a végrendelettel eltérőleg oly egyesség jött létre, amely szerint alperes utóöröklési jogát kiskoru leánya kötelesrészre tekintetében csakis ennek 12 éves életkora előtt bekövetkező elhalálózása esetére tartotta fenn s kötelezte magát, hogy leányának kötelesrészét, ennek nagykorúsága elértével, haszonélvezeti jogától is mentesen szabad rendelkezésére kiadja.

Minthogy pedig a gyámhatóság által is jóváhagyott ez az egyesség a kiskoru A. G.-ra nézve nem volt sérelmes, amennyiben az őt 12 éves életkorának s illetve nagykorúságának elérése esetében a kötelesrészre felett való szabad rendelkezésben nem akadályozta volna s ennélfogva az az egyesség az 1877: XX. t.-cz. 113. §-ának utolsó bekezdése alapján sem érvényteleníthető: fel-

pereseket keresetükkel kereseti jog hiánya miatt elutasítani, s a másodbíróság ítéletének megváltoztatásával az elsőbíróság elutasító ítéletét indokainál fogva kellett helybenhagyni. (1911. február 21. 4304/P. 910. sz.)

*

94. Jogsabály, hogy a házastársak által alkotott közös végrendelet a végrendeletek életében — hacsak abban a visszavonhatatlanság kölcsönösen ki nem kötött — egyoldalúan is visszavonható és attól eltérő végrendelet mindkét fél részéről tehető; ez alapon az örökhagyó is jogosítva volt — férje az alperes életében — az általuk 1898. április 22-én alkotott végrendelet intézkedésétől eltérően, amennyiben abban a visszavonhatatlanság kikötve nincs, a vagyonáról másképen végrendeletet készíteni; ez az utóbb (1906. június 9-én) tett végrendelet tehát — abból az okból, hogy abban az örökhagyót a korábban tett közös végrendelet akadályozta volna — sikerrel meg nem támadható: amiért is a másodbíróság ítéletét az örökhagyó által 1906. évi június 9-én utóbb alkotott végrendeletnek a korábbi közös végrendelettel szemben való érvényességére nézve a fentebb kiemelt indokokból, ugyanannak alaki érvényességére nézve pedig saját indokolása alapján helybenhagyni kellett. (Curia 1911. február 23. 4579/910. sz.)

*

95. Az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-ában foglalt rendelkezés csak a törvényi öröklés esetében nyer alkalmazást és nem zárja ki azt, hogy az örökhagyó második nejeének özvegyi haszonélvezeti jogát végrendeletében nagyobb mérvben megállapítsa, mint amilyenben az idézett törvényhely értelmében van megállapítva s e tekintetében az örökhagyó csak gyermekeinek kötelesrészre szempontjából van korlátozva. Ehhez képest egyfelől nem jöhet figyelembe az, hogy az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében alperesnek özvegyi joga a hagyatéki ingatlanok melyik részére terjedhet ki, illetve hogy ez ingatlanok ama részére, amelyektől alperes közszerzői minőségnél fogva már tulajdonban részesült, ki nem terjedhet, másfelől felperesnek, mint az örökhagyó egyetlen leszármazójának jogos igénye volna arra, hogy a hagyatéki ingatlanoknak felerésze mentesítessék az örökhagyó által alperes részére az egész hagyatékra biztosított haszonélvezeti jogától, mert ez a felerész az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében nem volna terhelhető az alperes haszonélvezeti jogával. Minthogy azonban a felperes nem felebbezett az elsőbíróságok ama rendelkezése miatt, amely szerint a hagyatéki ingatlanokból csak a báttaszéki 9328. és 7019. sz. tjkvben felvett ingatlanoknak hagyatéki felerésze lett az alperes haszonélvezeti jogától mentesítve; a másodbíróság ítéletének idevonatkozó része ennél az oknál fogva hagyatott helyben. Az alperes haszonélvezeti jogától mentesített

ingatlanok elvont hasznára nézve azonban a másodbiróság ítéletének megváltoztatásával, az elsőbiróság ítéletét azért kellett helyben hagyni, mert ez az elvont haszon a felperest már az örökhalálától s annál inkább a kereset beadásától kezdve illeti meg a felperest s alperesnek a jövőben módjában áll az elvont hasznok megtérítésétől a haszon élvezetétől mentesített ingatlanok átengedésével szabadulni. (Curia 1911. február 8. 5071/910. sz.)

*

96. Nincs olyan jogszabály, amelynélfogva a férj a lakodalom tartására általa önként fordított kiadások megtérítését házastársától vagy ennek szüleitől utóbb követelhetné. Nincs olyan jogszabály, mely szerint a megajándékozott házastárs az ajándékozott házastársnak az ajándékot, a házastársak együttélésének tényleges megszűnése esetén köteles volna visszaadni. (Curia 1911. márczius 17. 778. sz.)

*

97. A kötelesrészre jogosítottnak a kötelesrészhez való joga az örökhalál napjával nyílik meg, innen kezdve tehát a kötelesrész fejében megítélt tőkeösszeg törvényes kamata is megilleti felperest. Igaz ugyan, hogy az 1877: XX. t.-cz. 16. §-a szerint az atyai hatalom alatt álló kiskorú vagyonának jövedelemfőlölege az atyát illeti, az I. rendű alperes azonban, aki a felperes atyja, erre a törvényhelyre nem hivatkozhatik s ennek az alapján a felperest a kötelesrésznek a nagykorúság beálltaig lejárt kamata iránt ennek kereseti kérelmével elutasítani nem lehetett, mert a kötelesrész a felperes részére csak most ítéltetvén meg, az I. r. alperes azt mint a felperes vagyonát nem kezelte s abból a felperes kiskorúságának ideje alatt a kiskorú részére jövedelembe sem folyt, tehát az I. rendű alperest illető jövedelem-feleslegről sem lehet szó; és mert az I. rendű alperes az örökhalál vagyonát ajándékol nyervén, ezáltal az ő atyai hatalma alatt álló kiskorú fia, a felperes vagyoni érdekeinek sérelmével jutott vagyoni előnyhöz, mint ilyenképen megajándékozott pedig nem kívánhatja, hogy az atyai hatalomból folyó, fentebb említett kedvezményben is részesüljön most utólagosan akképen, hogy a felperes kiskorúsága idejére eső kamat megtérítése alól felmentessék. (Curia 1911. márczius 7. 4830/P 1910. sz.)

*

98. A második nőnek az 1840:VIII. t.-cz. 18. §-a alapján özvegyi haszonélvezetül kiadandó egy gyermekrész meghatározásánál az örökhalál által kielégített gyermek számításba nem jön. (Curia 1911. február 14. 5077/1910. sz.)

*

99. A tényállás szerint tartalmilag való B) alatti életjáradéki szerződés szerint felperes az általa birt t—i postamesterségről elsőrendű alperes javára annak ellenében mond le, hogy amennyiben e lemondás következtében a postamesterséget elsőrendű alperes nyeri el, alperesek kötelesek lesznek felperesnek életfogytiglan havi 80 K életjáradékot fizetni. A B) alatti szerződésnek eme megállapodásaiból, továbbá ama rendelkezéseiből, hogy a szerződés csak akkor lép hatályba, ha elsőrendű alperes felperes lemondása következtében postamesternek kineveztetik, és hogy felperes lemondási kérvényét csak akkor fogja benyújtani, ha az életjáradéka biztosítására szolgáló 4000 K-ás betéti könyvecske már birtokában lesz, kétségtelen, hogy felperes a postamesterséget mint királyi közhivatalt mintegy áruba bocsátotta, alperesek pedig a javukra szolgáló lemondás pénzbeli egyenértékéért felperest életjáradék címén elég tekintélyes anyagi előnyben részesíteni kötelezték. Minthogy pedig a közhivatal erkölcsi jellege és az azzal kapcsolatos erkölcsi kötelezettségek kizárják annak a lehetőségét, hogy annak elnyerése bármily alakban anyagi előnyök szerzésétől legyen függővé tehető és hogy az üzérkedés tárgyává legyen, a B) alatti szerződéssel létesült ügylet, mint az a m. kir. kereskedelmi miniszternek 69,283/908. számú határozatából és a m. kir. Curiának 5479/909. számú ítéletéből kitűnik, köztekintetektől tiltó szabályokba ütközik, melyből mint tiltott ügyletből bírói úton érvényesíthető kötelezettségek és jogok egyik szerződő fél részére sem származnak. Ezek szerint a felebbezési bíróság jogszabályt sértvén akkor, amikor a B) alatti szerződésre alapítottan felperes kereseti követelését megítélte, eme jogszabályba ütköző ítéletét megváltoztatni és felperest keresetével elutasítani kellett. (Curia 1911. február 10. G. 258/1910. sz.)

*

100. A törvénytelen származás megállapítása tárgyában hozott alsóbirósági ítéletek — törvényes gyakorlat szerint — a felsőbb bíróságok által hivatalból vizsgálándók felül és ekként a felsőbb bíróságok hivatalból kötelesek vizsgálni, hogy a törvénytelen származás megállapításának az o. p. t. 158. §-ában meghatározott az a két feltétele, hogy az ennek megállapítása iránti kereset, a törvényben meghatározott záros határidő alatt legyen beadva és hogy a kereseti állítások bizonyítottassanak, tényleg fenforognak-e. Az o. p. t. 159. §-a a kereset beadására kitűzött 3 hónapi határidőt nem a születés anyakönyveztetésének, hanem kifejezetten a gyermek születésének a férj tudomására jötte idejétől rendeli számíttatni. (Curia 1911. márczius 15. 5297. sz.)

*

101. A kir. Curia a D. Á. és W. M. tanuk egymást kiegészítő vallomása alapján, tekintettel arra, hogy II. rendű alperes a vételár-hátralékból őt megillető felerészt a felperestől nem követelte s aziránt a jelen perben viszonykeresetet sem támasztott, azt állapította meg, hogy az I. r. alperes a II. r. alperes részéről az egész vételár-hátraléknak a felperestől való felvételére fel volt hatalmazva s hogy a felperes által I. r. alperes részére teljesített fizetés a II. r. alperes részére is joghatálylyal eszközölt fizetésnek tekintendő s ennél fogva a kir. Curia mindkét alsóbiróság ítéletének részbeni megváltoztatásával az elsőbiróság ítéletében körülírt nyugta kiállítására mind a két alperest kötelezte; minthogy azonban az állandóan követett birói gyakorlat értelmében a nyugtabélyeget ellenkező megállapodás hiányában, ami a fenforgó esetben nem bizonyított, az adós, mint akinek érdekében a nyugta kiállítatik, tehát a jelen esetben a felperes köteles viselni, ennél fogva a kir. Curia az ítéletben azt is kimondotta, hogy az alperesek a kérdéses nyugtát a felperes által viselendő nyugtabélyeg átadása ellenében kötelesek kiállítani. (Curia 1911. márczius 9. 342. sz.)

*

102. A lakás szolgálma személyhez kötött szolgálatom lévén, azt a szolgálomra jogosított csak személyesen, saját szükségletére gyakorolhatja, ellenben haszonbérbe adás útján nem érvényesítheti. Azonban az utóbbi jogellenes használat nem ad jogot kártérítés követelésére, hanem csak annak birói kimondására, hogy a lakást a jogosított a saját szükségletére köteles használni. (Curia 1911. február 14. 4960/1910. sz.)

*

103. Minthogy a bányajogosítványok megszerzéséhez szükséges szerződéseket nem felperes készítette, hanem azokat ők maguk ügyvédek által állították ki, s így a felperesnek az a ténykedése, hogy a neki átadott vagy megküldött szerződéseket községe lakosai előtt felolvasta s azokat általuk aláíratta, a jó erkölcsökbe nem ütközik, s minthogy továbbá a bíróságok, mint telekkönyvi hatóságok ügyköréhez tartozó ügyekben, úgymint telekkönyvi dologi jogok szerzése vagy törlése kieszközlése tárgyában beadványokat szerkeszteni s azokat az illetékes bíróságokhoz benyújtani s ezzel kapcsolatosan az azokhoz szükséges telekkönyvi adatokat betekinteni s megszerezni a B. megye által alkotott s belügyministerileg jóváhagyott szabályrendelet 2. pontja szerint jogában állott s ekként e címen követelt munkadíját a bíróság előtt is érvényesítheti, s minthogy az általa készített beadványok felbélyegzése s azzal felmerült készkiadása megtérítéséhez való igénye, továbbá a rábizott telekkönyvi bekebelezések kieszközlése során még szükségessé vált szerződéseknek, nyilatkozatoknak, összehasonlító és nyilvántartó jegyzékeknek elkészítése, értekezések, sürgetések és levelezések

címén felszámított követelése egymagában azért, mert azok keletkezése idején községi jegyző volt, s hogy e kiadása és munkálatai az őt alkalmazott község lakosai és alperesek mint bányavállalkozók közt létesült jogügyletek körül merültek fel, a jó erkölcsökbe ütközőnek nem tekinthető: felperes követelését meg kellett ítélni. (Curia 1911. január 31. 4186/1910. sz.)

Közlemények.

A Magyarországi kir. közjegyzők orsz. egyletének központi bizottsága m. hó 7-én tartott ülésén, a 182053/1910. sz. belügyministeri leirat folytán a magyarországi kir. közjegyzők nyugdíjintézetének alapszabályaiba a kívánt módosításokat beiktatta. Egyúttal tudomásul vette *Jakab Géza* elnök jelentését, mely szerint a közgyűlés vonatkozó határozata alapján a Magyar Országos Központi Takarékpénztár a beérkezett értesítés szerint a nyugdíjintézet részére vásárolt f. évi márczius 2-iki értékkel 20,000 K névértékű saját 4¹/₂%-os záloglevelet 98-as árfolyamon, és 20,000 K névértékű Kisbirtokosok országos földhitelintézete 4¹/₂%-os záloglevelet 97-50-es árfolyamon.

*

Közjegyzői székhelyek új elnevezése. A kir. belügyminister 1910. december 2-án 43016/1910. szám alatt kelt rendeletével, a Krassó-Szörény vármegye területén fekvő Facset község nevét *Facsád*, Németbogsán nevét pedig *Bogsánbánya* névben állapította meg.

*

A debreczeni kir. közjegyzői kamara f. évi február hó 26-án tartotta *Lestyán Adorján* kir. udvari tanácsos, debreczeni kir. közjegyző elnöklete alatt rendes évi közgyűlését. A kamarai választmánynak a közgyűlés által elfogadott évi jelentését a következőkben ismertetjük:

„A választmány a 35400/1901. I. M. sz. rendelet értelmében a kamara területén működő kir. közjegyzők által beterjesztett kimutatások alapján, az egész kamara ügyforgalmát felölelő összesített kimutatást elkészítette, mely statisztika a következő képet mutatja:

A bevezetések száma:	1909 évben	1910 évben.
1. Az ügykönyvbe	17355	18646
2. Az óváskönyvbe	33195	32028
3. A hagyatéki könyvbe	15196	15136
4. A birói megbízások könyvébe.	532	425
5. A másolatok hitelesítési könyvébe	3871	4309
6. A fordítások könyvébe	79	50
7. A magánbeadványok könyvébe	5407	5708
Összesen:	75635	76302

Az előterjesztett statisztikai adatok — sajnos — egyáltalában nem nyújtanak elegendő okot arra, hogy intézményünk jövő sorsa és fejlődése elé, legalább a jelenlegi alapokon, — szebb és biztatóbb reményekkel tekinthetnénk. Az ügykönyvi bejegyzések száma ugyan némi csekély emelkedést mutat, — de ezen csekély emelkedés leginkább csak a névalírás hitelesítések számának emelkedéséből származott, — míg az érdemleges közjegyzői okiratoknak, s ezek közt különösen az ingatlanok forgalmára vonatkozó okiratoknak, — melynek pedig a közjegyzői ellátás alá bevonása az intézmények egyik legnagyobb és legfontosabb célját s az intézmény fennmaradásának és fejlődésének legbiztosabb alapját képezne, — száma semmivel nem növekedett. Ezen jelenségből tényként megállapíthatjuk, hogy a közjegyzői kar — dacára tagjai szakértelmének, megbízhatóságának és ügybuzgóságának, — még mindig nem volt képes a magánjogügyek közhitelű ellátásának, s különösen az ingatlanforgalomnak terén az ellentétes áramlatokkal, főként a közigazgatási hatalom egy részét is kezükben tartó községi és körjegyzőkkel s a különféle zugirászokkal sikeresen megküzdeni, s még mindig nem volt képes a magánjogok biztonsága terén azt a helyet elfoglalni, amelyet céljánál és rendeltetésénél fogva betölteni elsősorban hivatva volna. Ép oly kevéssé megnyugtató a hagyatéki ügyek számának évről-évre következetes csökkenése, valamint azon a kimutatásokból kétségtelenül megállapítható tünet, hogy a bíróságok a közjegyzőket, — igazán érthetetlen szűkkeblűségből — birói megbízásokból szinte alig számbavehető csekély mértékben részesítik. A hagyatéki ügyeket illetőleg már több ízben kifejtettük, hogy az ugynevezett örökösödési bizonyítvány kiadása iránti eljárás a felekre nézve mennyivel költségesebb, mennyivel célszerűtlenebb (mert az örökösödéssel kapcsolatos különféle jogügyek annak keretében kellőképpen és alaposan nem rendezhetők) s a kincstár érdekére is mennyivel hátrányosabb. A birói megbízásokat illetőleg pedig sajnos kell tapasztalnunk azt a tényt, hogy a bíróságok a nem birói ítélkezés tárgyát képező jogügyek intézése körül mily kevéssé veszik igénybe a részben ép e célból melléjük rendelt legmegbízhatóbb munkatársaik közhitelű működését. Számtalanszor kértük már illetékes helyen ebben a két kérdésben jogos panaszaink figyelembe vételét, de mindeddig eredménytelenül, s azoknak orvoslását talán csak az örökösödési eljárás s a közjegyzői törvény általános reformja alkalmával remélhetjük. Ép oly eredménytelenek voltak mindeddig a 12600/1902. számú belügyministeri rendelet 93. §-a tiltórendelkezésének érvényesítése

iránt közgyűlési jegyzőkönyveinkben ismételtén kifejezésre juttatott kérelmeink.

Kötelességünkben állván minden a kamaránkat és az egész közjegyzői intézményt érdeklő eseményekről a tekintetes közgyűlést tájékoztatni, tisztelettel jelentjük, hogy az elmúlt évben a Nagyméltóságú Igazságügy-minister ur két, a közjegyzői intézményt érdeklő kérdésben hívta fel kamaránkat véleményadásra; egyik a közjegyzői okiratok nemzetközi elismerésének s az 1880-ik évi XXXVI. t.-cz. oly értelmű módosításának, hogy a közjegyzői okiratok az egyrészt Magyarországra Ausztria, másrészt a Németbirodalom közötti forgalomban a felülhitelesítési kényszer alól mentesíttessenek, — kérdése, — másik „az egyes igazságügyi szervezeti és eljárási szabályok módosításáról készített törvényjavaslat előadói tervezetének“ a közjegyzőket érdeklő 24., 25. és 26-ik §-a volt. Az első kérdést illetőleg a kamara — megfelelő indokolás mellett — a felülhitelesítés mellőzését javasolta; a második, s karunkra nézve sokkal fontosabb kérdésre vonatkozólag, mely azt tartalmazná, hogy a közjegyző jövőben a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyveket akként készítse el, hogy azokból minden esetben egy az átadó végzés összes kellékeit tartalmazó jegyzőkönyvi kivonatot készítsen, mely jegyzőkönyvi kivonat után a bíróságnak reávezetendő záradéka által átadó végzés erejére emeltetvén, azt a közjegyző, — az összes érdekelt feleknek, az összes érdekelt hatóságoknak s ezek közt — telekkönyvi foganatosítás végett — a telekkönyvi hatóságnak is kézbesíttesse, s mindezen ténykedéséiért a 200 korona értéket meghaladó hagyatékoknál a szabályszerű írásdíjakat számíthassa fel, — a kamara részletesen kifejtvén ezen tervezett intézkedéseknek a bíróságok tehermentesítésére alkalmatlan, a közjegyzők jogos érdekeire káros, sőt egyes — díjtalan és csekélyértékű hagyatékokkal tulterhelt — vidéki közjegyzői irodákban egyenesen kivihetetlen voltát; arra kérte felterjesztésében a magas igazságügyi kormányt, hogy miután a közjegyzői törvénynek, s ezzel kapcsolatban különösen az örökösödési eljárásnak reformmunkája az Igazságügy-minister úr fentartott megbízása folytán folyamatban van: méltóztassék a törvényjavaslat tervezetéből ezen 24., 25. és 26. §§-kat teljesen kihagyni s az ezek által megoldani kívánt kérdéseket, az egész örökösödési eljárás reformja keretében oldani meg. Reméljük, hogy ezen nemcsak a kar, — hanem az igazságszolgáltatás érdekeinek is teljesen megfelelő indokolt kérelmünk a magas igazságügyi kormány által méltányoltatni fog.

Mult évi jelentésünkben örömmel jelentettük, hogy a volt igazságügy-minister ur érdemes és kiváló kartársunknak, dr. Charmant Oszkár budapesti közjegyzőnek megbízást adott az egész közjegyzői törvény s az örökösödési eljárás reformtervezetének elkészítésére s ezen megbízást a jelenlegi igazságügy-minister úr is fentartotta. Kötelességünknek ismervén ezen a karunkra és intézményünkre oly nagy fontossággal bíró reformmunkálatok mibenállásáról is a tekintetes közgyűlést lehetőleg tájékoztatni, kamaránk titkára előzetesen felvilágosításért fordult dr. Charmant Oszkár kartársunkhoz. Érdemes kartársunk kamaránk titkárához intézett válaszában igazán hálára méltó előzékenységgel és figyelemmel a reformmunkálat ügyének

mibenállásáról részletes és kimerítő felvilágosítást nyújtott. Tudomásunkra adta, hogy ő a kapott megbízást. — meggyőződéséből kifolyólag, — kétfelé osztotta, s az örökösödési eljárásnak a kar kívánalmához mért reformját, magától a közjegyzői törvénynek intézményes reformjától, mely utóbbiból — meggyőződése szerint — az azzal szemben álló hatalmas ellenérdekek miatt belátható időn belül törvény ügysem lehetne, míg az előbbi — mely számbavehető ellenérdekekbe nem ütközik, az új perrendtartás alkalmából nagyobb nehézség nélkül megvalósítható és azzal együtt életbeléptethető — különválasztotta. Ő tehát az örökösödési eljárás reformjának tervezetét már elkészítette, s azt indokolásával együtt a múlt év szeptember havában az igazságügyminister úrhoz beterjesztette. Ennek a reformtervezetnek alapgon-dolata és kiindulási pontja az, hogy az egész hagyatéki eljárást az előkészítés stádiumától kezdve, egész a végbefejezésig a bíró kezéből kiveszi s a közjegyző kezébe helyezi át; a végrendeletek kihirdetését is a közjegyző eszközli, a mostani hagyatékátadást s az azt követő telekkönyvi átírást is, — bírói átadó végzés helyett, egy közjegyzői tanusítvány alapján fog foganatba menni. A hirdetés-ményes eljárás megszűnik s az eljárási kényszer az összes ingatlanokra kiterjesztetik. A bíró eddigi hatásköre tehát csak azon esetekben marad meg, amelyekben a felek között egyetértő megállapodás nem jött létre, vagy midőn távollevők érdekeit és jogait kell a bírói hatalommal megvédeni. Megelégedéssel konstatálhatjuk, hogy a reformtervezetnek ezen alapelvei kamaránk régóta vallott s több ízben különféle alakban kifejezésre juttatott álláspontjának teljesen megfelelők. Tekintettel ezen tervezett reformnak különös fontosságára és sürgősségére, ezúttal indítványozzuk, hogy a mélyen tisztelt közgyűlés az Igazságügyminister úr Ónagyméltóságához az örökösödési eljárás reformmunkálatainak kisürgetése érdekében feliratot intézzen s hozzon határozatot, mely a sürgősség dolgában az összes társ-kamarákat csatlakozásra és hasonló actióra felszólítja.

A jelentés elfogadása után *dr. Galánffy János* előterjeszti, hogy a folyó évben megtartani szándékolt országos jogászygyűlés előmunkálati tervezete szerint, az ingóságok jelzálogjogi lekötése körüli eljárás s a perenkívüli ügyek egyrészének ellátása ügyvédek vagy közjegyzők hatáskörébe utaltatnék, s erre való tekintettel felhívja a közgyűlést, hogy a közjegyzők jogos érdekeinek meg-óvása iránt már előre intézkedjék, s javasolja, hogy a közgyűlés saját kebeléből egy háromtagú bizottságot küldjön ki, mely bizottság ezen kérdést tanulmány tárgyává tegye s a folyó évben megtartatni szándékolt országos közjegyzői kongresszuson a közjegyzők érdekeinek az országos jogászygyűlésen leendő megóvását és biztosítását szorgalmazza.

Dr. Kovách Elek figyelmébe ajánlja a közgyűlésnek a budapesti ügyvédi kamara amaz újabbi mozgalmát, amely szerint a budapesti ügyvédi kamara az esetleg megürülendő közjegyzői

állásokat úgynevezett „ügyvéd-közjegyzőkkel“ kívánná betölteni, s indítványozza, hogy kérje fel a közgyűlés a királyi közjegyzők országos egyesületét: miszerint a folyó évre tervezett — országos kongresszus tárgysorozatába az úgynevezett „ügyvéd-közjegyzők“ elleni actiót és állásfoglalást is vegye fel.

A közgyűlés mindkét indítványt magáévá teszi és elfogadja, a bizottság kiküldését elhatározza s ennek tagjaivá *dr. Kovách Elek, dr. Krasznay Gábor* és *dr. Galánffy János* királyi közjegyzőket megválasztja, egyszersmind a királyi közjegyzők országos egyesületének elnökségét jelen jegyzőkönyv egy példányának áttétele mellett, megkeresni határozza aziránt, hogy a folyó évre tervezett Országos Közjegyzői kongresszus tárgysorozatába az úgynevezett „ügyvéd-közjegyzők“ elleni állásfoglalást is felvenni sziveskedjék.

A megejtett választásokon elnöknek *Lestyán Adorján* m. kir. udvari tanácsos debreczeni, rendes választmányi tagoknak *dr. Krasznay Gábor* kisujszállási, *Padrah Sándor* hajdúszoboszlói, *Zrumetzky Béla* szolnoki és *Nemestóthi Szabó Antal* nagykarolyi kir. közjegyzők, választmányi póttagoknak *dr. Fárnek László* mátészalkai és *dr. Örley György* nagyvárad kir. közjegyzők, a számvizsgáló bizottság tagjainak *Somogyi Gyula* kir. tanácsos, nyiregyházi, *dr. Lintner Sándor* hajdúböszörményi és *Sántha Dezső* tasnádi kir. közjegyzők megválasztattak.

Több tárgy nem lévén, elnök a közgyűlést berekesztette.

*

Jogerős perreutasítás előtt indított örökösödési per hatálya. Néhai S. M. hagyatéki ügyében a p—i járásbiróság a végrendeleti örökösrel szemben a törvényes örökösöket perre utasította s ezek egyrésze, K. V. és társai a pert a végrendelet félre-tétele iránt meg is indították. Az egyik törvényes örökös, K. M.-né azonban a perre utasító végzést felfolyamodván, a győri kir. tábla 2464/1909. számú végzésével az elsőbiróság végzését megváltoztatta és tekintettel arra, hogy a végrendelet a törvényes kellekeknek nem volt megfelelő, a végrendeleti örökösöt utasította perre a törvényes örökösök ellen. Ez a végzés jogerőre emelkedett, de a végrendeleti örökös dr. S. a pert nem indította meg. Már most K. M.-né, aki-nek sikeres felfolyamodása folytán hozatott ez a táblai végzés, kérte,

hogy a leltározott hagyaték átadassék. Ezt a kérelmet a járásbíró-ság elutasította, mert a hagyatéki iratok a fentemlített perhez csatolás végett a veszprémi törvényszékhez küldettek meg. Felfolyamodás folytán a győri tábla 2395/1910. számú végzésével utasította a járásbíró-ságot, hogy kérje vissza a hagyatéki iratokat és a kérést érdemlegesen intézze el, mire a járásbíró-ság meghozta a hagyatékátadó végzést. Ezt a hagyatékátadó végzést a birtokban levő dr. S. felfolyamodta és ugyanaz a győri kir. tábla 1124/1910. számú végzésével a hagyaték átadása iránti kérelmet elutasította, mert: „a hagyaték addig át nem adható, amíg K. V. és társai által végrendelet félretétele a törvényes örökösödés megállapítása iránt a 2464/1910. számú kir. táblai végzés meghozatala előtt indított per jogérvényesen befejezve nem lesz.“ Ezzel a végzéssel tehát a győri kir. tábla saját előző végzését, amelyre hivatkozik, megczáfolja, mert hiszen ezzel a végzéssel perre utasította a végrendeleti örökösöt, aki a pert nem indítván meg a záros határidő alatt, beáll a sanctio, hogy „ellenkező esetben a hagyaték a perre utasított igényre való tekintet nélkül a törvényes öröklés rendje szerint fog átadatni.“

A feleknek szabadságukban állhat a hagyatéki eljárás folyamata alatt bármikor igényeiket per útján is érvényesíteni, de az örökösödési per megindítása nem bírhat befolyással a hagyatéki ügy perenkívüli rendezésére és nem akadályozhatja meg a hagyaték átadását, amennyiben annak kellei egyébként fenforognak.

*

Hitbizományi leltározás költségei. A csertői hitbizomány hasznélvezője elhalálozván, a kaposvári kir. törvényszék mint hitbizományi bíróság elrendelte a hitbizományi leltárnak kiegészítését, illetve újrafelvételét, a Budapesten lévő hitbizományi házak leltározása végett pedig a budapesti kir. törvényszéket kereste meg. Mindakét bíróságnál a szabadon előörökölhető vagyon örökösei és a várományos képviselőjében ellenőrző szakértő alkalmaztatott. És így mindkét leltározásnál három szakértő működött közre. A leltározások befejezése után úgy a kaposvári kir. törvényszék, mint a budapesti kir. törvényszék az új hitbizományi hasznélvezőt kötelezte arra, hogy az összes, tehát nemcsak az örökösök és a bíróság, hanem a várományos szakértőjének díjait is egyedül ő viselje. A törvényszékek ezen végzéseit

a hitbizományi tulajdonos felfolyamodta. A pécsi kir. ítélőtábla 1672/p. 1910. számú végzésével az elsőbíróság intézkedését megváltoztatta és kimondotta, hogy a hitbizományi tulajdonos csak a saját és a bírósági szakértő díjainak felét tartozik megfizetni. Indokolása a következő: „A hitbizományi ügyekben követendő eljárást szabályozó 1896. évi április 7-ik napján kelt I. M. R. 6. §-ban a trvk. rendtartásnak felhívott 568., 569. és 574. §-ai helyébe az 1894. évi XVI. t.-cz. rendelkezései lépven, ennek a 123. § 1. bekezdése szerint az eljárás során mindenik érdekelt fél a saját költségeit maga viseli, és e rendelkezés ugyane szakasz 4. bekezdése és a 42. § rendelkezései egybevetéséből kitűnőleg az érdekelt felek által alkalmaztatni kért szakértők járandóságaira is kiterjednek. Minthogy pedig több szakértő alkalmazását a várományos és a fentebb megnevezett örökösök kérelmezték, az általuk megnevezett szakértők járandóságait egészben, a bíróság által kirendeltekét pedig felerészben viselni tartoznak.“ Ezen végzés elleni felfolyamodást a kir. törvényszék az 1881: LIX. t.-cz. 23. §-a alapján hivatalból visszautasította, mert a megtámadott másodbírósági végzés ellen további felfolyamodásnak helye nincs.

A budapesti kir. ítélőtábla ellenben 6277/910. sz. végzésével az elsőbíróság végzését helybenhagyta, mert: „az elsőbírósági végzésben helyesen felhívott, jelenleg is érvényben lévő kir. leirat 39. §-a szerint a hitbizományi ügyleteknél előforduló minden bírósági és gondnoksági költségek a fővagyon kisebbitése nélkül a hitbizományi birtokos által fedezendő. Minthogy pedig a hitbizományi ügyekben követendő eljárás szabályozása tárgyában 1896. április 7-én kibocsátott Igazs. min. rend. 6. §-a szerint a hitbizományi birtokos elhunytá után is felveendő leltár és becslés a hitbizományi gondnok és várományosok értesítése mellett a trvk. rdt. szabályai szerint foganatosítandó, ez utóbbiak értelmében pedig az érdekelt felek mindegyike jogosult a becsü foganatosításához külön szakértő alkalmazását kérni, kétségtelen, hogy az ezek alkalmazásából felmerült költségek is oly szükséges bírósági eljárási költségeknek tekintendők, amelyek a fent hivatkozott királyi leirat 39. §-a értelmében a mindenkor hitbizományi birtokost terhelik.“

Ezen két indokolásból kivehetőleg egy és ugyanazon ügyben, egy és ugyanazon szakaszra hivatkozva két kir. ítélőtábla végérvényesen homlokegyenest ellenkezőleg döntött.

*

Káplány Géza ny. kir. ítélőtáblai bírónak „Telekkönyv, birtokrendezés, telekkönyvi átalakítás, betétszerkesztés“ című kétkötetes nagy munkája teljesen elfogyott s újabb kiadását már évek óta sürgetik. E munkának a telekkönyvre, a telekkönyvi átalakításra és a betétszerkesztésre vonatkozó részeit szerző közölni fogja „Telekkönyv“ című folyóiratának „Felsőbirósági határozatok rendszeres gyűjteménye“ című melléklapjában, olyan rendszerben, mint most a végrehajtási törvényt hozza. Közölni fogja tehát a végrehajtási törvény után a két (magyarországi és erdélyrészi) telekkönyvi rendtartást, a §§ alatt a felsőbirósági határozatokat, azután a telekkönyvi rendeletekre, a telekkönyvi átalakításra és a betétszerkesztésre vonatkozó törvényeket, rendeleteket és utasításokat s mindezt kiegészítve kimerítő betűsoros tárgymutatóval. A „Telekkönyv“ című folyóiratnak azok az előfizetői, akik e munka közlésének megkezdése idejében járatták azt, e nagyterjedelmű munkát is — tisztán csak a főlapnak évi 8 korona előfizetési ára fejében — ingyen fogják megkapni a melléklapban, ha a közlés befejezéséig előfizetők maradnak. Azok azonban, akik nem várnak a már most folytatólag közölt végrehajtási törvény közlésének befejezésére, hanem a főlapra már a folyó 1911. évben előfizetnek 14 korona összegnek a szerző címére Rákospalotára beküldésével, az idei főlap mellett nemcsak a melléklapnak 1909. évi május hó óta megjelent összes iveit kapják meg (amíg a készlet tart), hanem ezenfelül megkapják még a főlapnak 1908. és 1910. évi folyamait is, amíg a készlet el nem fogy.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- — hivatal —
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. Tanulságok a közjegyzői inkompatibilitás kérdéséhez.
— A családi otthonról szóló törvénytervezet. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények. — Külföld.

Tanulságok a közjegyzői inkompatibilitás kérdéséhez.

Véletlen incidens vitt arra, hogy ebben a kérdésben én is felszólaljak. Amikor ugyanis azt kérdeztem nagyrabecsült kartársamtól, Rupp Zsigmondtól, hogy előre kijelentett szándéka ellenére, nem tartja-e szükségesnek, hogy bonyhádi kartársunknak a fenti kérdést illetőleg lapunk legutóbbi számában közzétett rövid czáfoló cikkére reflektáljon, illusztris kollégánk, sajnálatos keserűséggel, odanyilatkozott, hogy hallgatni fog, sőt sajnálja, hogy a vidéki kartársak különös felszólítására megírt tanulmányát, komoly eszmecsere céljára egyáltalában közzétette.

Bevallom, hogy értem, sőt méltánylom Rupp Zsigmondnak az elhatározását, melyet előttem alaposan meg is indokolt.

És ép ez a sajnálatos elhatározás késztet engem arra, hogy az immár másfél év óta elhuzódó, bár sok tekintetben érdekes eszmecsereből a tanulságot pro futuro, kartársi megszívlelés végett levonjam.

Érdembeli fejtegetésekbe nem bocsátkozom. Hisz a felvetett kérdésben kartársaink legnagyobb része, úgy hiszem, már megállapodott.

Ámde mindenképen sajnálatosnak kell tartanom egyik-másik kartársunknak (köztük a bonyhádinak is) azt az ideges türelmet-